

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Строго поверително
от особена важност

“РАЗСЕКРЕТЕНО”

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА
ПРЕЗ 1976 ГОДИНА

СОФИЯ

Строго поверително
от особена важност

Екз. № 3 А/Т 82

"РАЗСЕКРЕТНО"

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря СТАНКО ТОДОРОВ

ДОКЛАД

от проф. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ, председател на Българската народна банка

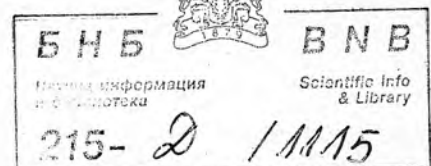
ОТНОСНО: годишния отчет за дейността на банковата система през 1976 година

Другарю Председател,

Съгласно чл. 50 от Устава на Българската народна банка представям Ви отчет за дейността на Българската народна банка, Българската външотърговска банка и Държавната спестовна каса през 1976 година.

През 1976 г. цялостната дейност на банките бе насочена за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес на партията и на Юлския пленум на Централния й комитет за повишаване ефективността и качеството в народното стопанство.

През отчетния период се положиха усилия за по-нататъшно развитие и утвърждаване на планово-регулирущите, координиращите и контролните функции на банките в условията на

приложението на усъвършенствувания икономически механизъм за управление на народното стопанство. На основата на създадените благоприятни предпоставки с партийните решения и като се използваха възможностите на икономическия механизъм усилията на банките бяха насочени за прилагането на новия подход в планирането; за изпълнението на програмите за намаляване дела на незавършеното строителство и икономия на капитални вложения, за ускоряване обрачаемостта на нормируемите оборотни средства и за ускоряване на паричното обращение; за изпълнение на качествените показатели в народното стопанство; за усъвършенствуване на валутно-финансовите, платежно-разчетните и кредитните отношения с другите страни и за подобряване обслужването на населението.

1. ПАРИЧНО ОБРАЩЕНИЕ И БАНКОВО ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

1. Парично обращение

Емисионно-касовата дейност на Българската народна банка през 1976 г. се осъществяваше планомерно, като нормално осигуряваше в парично отношение процесите на разширеното социалистическо възпроизводство в частта им, свързана с движението на налични пари.

Банката изпълняваше функциите си в областта на планирането и регулирането на паричното обращение и касовото обслужване на народното стопанство в условията на по-нататъшно нарастване на паричните доходи на населението, обусловено от растежа на икономиката и изпълнението на социалната програма на партията и правителството.

Динамиката и структурата на наличнопаричните постъпления и плащания на банката, които образуват основната част от паричните доходи и разходи на населението и определят изменението на масата на парите в обращение, през 1976 г. са отразени в данните за изпълнението на касовия план, което се вижда от следната таблица:

Таблица № 1

/в млн. лв./

ПОКАЗАТЕЛИ	1975 г. отчет	1976 година			1976 г. към 1975 г. %
		план	отчет	откл. от плана	
I. Постъпления в банката от:					
1. Стокооборот	5687,7	6062,0	6048,1	- 13,9	106,3
2. Транспорт	366,0	387,0	373,2	- 13,8	102,0
3. Комунално-битови услуги	261,7	280,0	283,0	+ 3,0	108,1
4. Културни, здравни и спортни мероприятия	46,2	47,0	47,9	+ 0,9	103,7
5. Данъци и такси	111,1	110,0	117,9	+ 7,9	106,1
6. ПТТС	-	-	-	-	-
7. Държавна спестовна каса	-	-	-	-	-
8. Други постъпления	349,1	367,0	343,2	- 23,8	98,3
Всичко постъпления	6821,8	7253,0	7213,3	- 39,7	105,7
Емисионен резултат -					
пускане на пари в обращение	164,0	150,0	179,5	+ 29,5	-
I. Плащания на банката за:					
1. Заплати и ТКЗС	4961,7	5154,0	5147,0	- 7,0	103,7
2. Помощи и обезщетения	510,2	578,0	536,0	- 42,0	105,1
3. Селскостопански произведения	78,3	84,0	101,5	+ 17,5	129,6
4. ПТТС	154,3	175,0	217,1	+ 42,1	140,7
5. Държавна спестовна каса	304,1	348,0	383,0	+ 35,0	125,9
6. Стопанско-оперативни и други разходи	341,9	372,0	352,7	- 19,3	103,2
7. Други плащания	635,3	692,0	655,5	- 36,5	103,2
Всичко плащания	6985,8	7403,0	7392,8	- 10,2	105,8
Емисионен резултат -					
изтегляне на пари от обращение	-	-	-	-	-

Данните показват, че в резултат на по-голямото неизпълнение на плана за паричните постъпления в банката в сравнение с плащанията, в обращение са пуснати повече налични пари от предвидените, което е довело и до съответно увеличаване на масата на парите. През 1976 г. бяха пуснати в обращение 179,5 млн. лева при планирано да се пуснат в обращение 150,0 млн. лева и фактически пуснати в обращение през 1975 г. 164,0 млн. лева. Масата на парите в обращение към 31 декември 1976 г. се увеличи с 29,5 млн. лева в повече от предвиденото с плана. На 31 декември 1976 г. масата на парите в обращение (вн от касите на банката) възлизаше на 1614,8 млн. лева срещу 1435,3 млн. лева на 31 декември 1975 година. Средният размер на масата на парите в обращение през 1976 г. възлезе на 1568,3 млн. лева и нарасна с 204,7 млн. лева спрямо 1975 година.

Най-обща представа за състоянието и развитието на паричното обращение през 1976 г. може да се получи на базата на сравняване на динамиката на средната маса на парите в обращение с динамиката на продукта в обращение:

Таблица № 2

ПОКАЗАТЕЛИ	Темп на средно- годишен прираст за периода 1970 - 1975 г. %	Ръст 1976 г. (предварителен отчет на КЕССИ) в % към 1975 г. отчет
А	1	2
Съвкупен обществен продукт ¹⁾	8,2	6,7
Национален доход ¹⁾	8,2	6,7

A	1	2
Стокооборот и продажба на услуги за населението	7,6	7,2
Среден размер на масата на парите в обращение	13,0	15,0

1) Изчисленията са извършени въз основа на данни от Комитета по единна система за социална информация по цени за съответната година. Общественият продукт е без вътрешните обороти.

Една от главните причини за надплановото нарастване на емисията през 1976 г. е неизпълнението на първоначалния план по стокооборота на дребно с 38,4 млн. лева. С разпоредба № 199 на Бюрото на Министерския съвет от 1976 г. в края на месец декември годишният план по стокооборота на дребно, на база на който бяха планирани постъпленията в налични пари по касовия план, бе намален със 60 млн. лева, без да бъде направена съответна корекция в емисионната директива на банката.

По данни на ДСО "Търговия на едро" през 1976 г. не бяха доставени договорирани асортименти за 145,5 млн. лева, в т.ч. от Министерството на леката промишленост за 67,5 млн. лева, от Министерството на електрониката и електротехниката

за 20,7 млн. лева, от Министерството на горите и горската промишленост - за 15,8 млн. лева и други. Само поради липса на материали, работна сила, капацитетни възможности и други причини промишлеността не произведе стоки за 123,6 млн. лева. По тези причини на пазара не бяха доставени достатъчни количества макаронени изделия, мъжки ризи, някои видове костюми, пардесюта и сака, дамски рокли от фланела и дефтин, пасмантерийни артикули, котлони, двойно тарифни електромери, бойлери-самовари, инструменти, метални кревати, фаянсови плочки, емайлирани съдове, отделни видове памучен трикотаж, детски одеала, някои видове захарни изделия и други.

През отчетния период (също по данни на ДСО "Търговия на едро") бяха доставени само 92,2 % от договорените стоки от внос, като планът се изпълни на 84,8 %.

Освен това, все още част от стоковите запаси представляват некачествени и демодирани стоки, които не са носители на търсени от населението потребителни стойности. Поради това те реално не могат да влязат в стоковото обращение и залежават. По данни от проучване, извършено от банковите клонове за състоянието на стоковите запаси в поделенията на ДСО "Търговия на едро" към 31.12.1976 г., се установи, че залежалите и бавноликвидните стоки са в размер на 167,2 млн. лева, или 16,5 % от общата стокова наличност. От тях 123,2 млн. лева са с изтекъл едногодишен срок от доставката. Някои стопански организации и техните поделения продължават да произвеждат некачествени стоки, с лоша опаковка и такива асортименти, от които има в достатъчно количество в складовете. През 1976 г. ДСО "Търговия на едро" не закупи произведени стоки за 25,4 млн. лева, в т.ч.: поради лошо качество и лоша опаковка - за 3,7 млн. лева; поради големи количества от някои асортименти в складовете - за 6,8 млн. лева и по други причини.

През 1976 г. и търговските организации не използваха всички резерви за подобряване търговското обслужване на гражданите. От проучвания, извършвани от банковите клонове през годината, се констатира, че след преминаване към

петдневна работна седмица е намалял относителният дял на магазините, предприятията за услуги и щандовете в тях, които работят в събота, неделя и понеделник. Много магазини в понеделник работят само до 19 часа вместо до 20 или 21 часа, както е през останалите дни на седмицата.

В изпълнение на решенията на Юлския пленум (1976 г.) на ЦК на БКП, Министерският съвет прие разпореждане № 177 от 1976 г. за намаляване на ведомствения стокооборот. Като резултат от строгото прилагане на това разпореждане за първи път от редица години ведомственият стокооборот през 1976 г. е изпълнен в рамките на планирания – 998,4 млн. лева при план 1000 млн. лева. Спрямо 1975 г. е осъществено нарастване със 6,9 %, при средногодишно нарастване през годините на шестата петилетка с 11,7 %.

През изтеклата 1976 г. не се изпълни планът за редица показатели за ефективността, с които пряко е свързано развитието на паричното обращение. Така например, съгласно предварителния отчет на Комитета по единна система за социална информация, първоначалният план за националния доход, а така също и за печалбата не е изпълнен, а първоначалният план за работната заплата (включително трудовото възнаграждение на кооператорите) е преизпълнен. Това се вижда от следните данни

Таблица № 3

ПОКАЗАТЕЛИ	1976 година		% на изпълнение на плана
	план	предварителен отчет на КЕССИ	
А	1	2	3
1. Работна заплата (вкл. трудовото възнаграждение от ТКЗС) – млн. лева	7 269	7 288	100,3

А	1	2	3
2. Национален доход - млн. лв.	15 555	15 200	97,7
3. Печалба ¹⁾ - млн. лв.	4 767	4 263	89,4
4. Работната заплата			
а/ на 100 лева национален доход - лева	46,73	47,95	-
б/ на 100 лева печалба - лева	152,48	170,96	-

1) Не са включени: печалбата от цялостната дейност на АПК, дотациите от бюджета, вътрешните дотации и др.

През 1976 г. производството на 100 лева национален доход е осъществено с 1,22 лева повече от предвидените разходи за работна заплата (включително трудовото възнаграждение от ТКЗС). Подобно е положението и с печалбата. Като резултат от всичко това бе извършен преразход на фонд "Работна заплата" в размер на 229,4 млн. лева.

За по-бързото нарастване на средния размер на масата на парите в обращение през 1976 г. определено влияние оказва и цялостното преминаване през второто полугодие на системите на всички министерства и други ведомства на петдневна работна седмица. Това естествено доведе до известно забавяне на паричното обращение, макар и по причини, които нямат икономически характер, тъй като инкасирането на постъпленията и осчетоводяването на вноските в банковите клонове в страната на практика бяха отложени с два дни.

През годината за надплановото нарастване на емисията влияние оказаха и редица други фактори, които не са икономически и които в по-малка степен се поддават на планомерно управление и регулиране. Така например в някои окръзи като Кърджалийски, Разградски, Шуменски и други, в резултат на отделни недобронамерени слухове, свързани с изселване, спестявания, цени и други, отделни български граждани от турски произход задържат в наличност значителни суми.

Въпреки засиления контрол и санкции по валутно-паричните операции, все още се допуска незаконно изкасяне на български левове в чужбина, особено по западната граница на българо-югославските събори и при интензивните взаимни посещения на граничното население.

По указание на ЦК на БКП, министерството на финансите и БНБ разработиха специални мерки за ограничаване изнасянето на левове.

Приетата от Управителния съвет в светлината на решенията на Шлския пленум на ЦК на БКП специална програма за дейността на банката по ускоряване на паричното обращение постави нови отговорни задачи пред банковите колективи за по-нататъшното усъвършенствуване на процесите на управление на паричното обращение и за осигуряване изпълнението на емисионната директива за 1976 година.

Повишиха се изискванията към банковите клонове за засилване на банковото въздействие за използване на всички резерви за увеличаване на стокооборота на дребно и услугите за населението, за по-пълно привличане на влог на свободните парични средства на населението, за по-ефикасен контрол по работната заплата и други. На всички банкови клонове бяха дадени за изпълнение до края на годината конкретни цифрови задания за емисионния резултат, като им бе обърнато внимание, че оценката за работата и премирането на отделните специалисти и целите банкови колективи ще става на базата на резултатите от тяхната работа. Въведе се строг ред за теглене на суми от резервните маси на банковите клонове за постигане в максимално възможна степен увеличение на постъпленията в налични пари и възможно най-равномерно разпределение на плащанията.

Банковите клонове разгърнаха активна съвместна работа по изпълнението на предвидените с програмата мероприятия. Проведоха се редица срещи с местните партийни и административни ръководства, на търговските организации и на някои от предприятията за услуги за месеците ноември и декември бяха утвърдени контролни цифри за вноски в налични пари. Засили се контролът при плащанията за ведомствени продажби, с което се активизира дейността на търговските организации към търсене и доставка на повече и разнообразни стоки, към които проявява интерес населението.

Активна съвместна работа с клоновете на Държавната спестовна каса се проведе и в областта на влогонабирането. В много окръзи, по сигнал на банката, при изплащане на по-големи суми срещу изкупена от населението селскостопанска продукция, а така също и при изплащане на хонорари, премии и награди, депонирани заплати и миньори и други, присъствуваха и представители на Държавната спестовна каса. По решение на Управителния съвет на банката, отпусканите от Държавната спестовна каса на населението кредити в налични пари бяха ограничени до възможния минимум, като се даваха главно такива с акредитиви. Особено прецизно се преценяваха исканията на стопанските организации за изплащане в края на годината на хонорари, награди, премии и други.

Може да се счита, че активността на банковите звена по ускоряването на паричното обращение спомогна в значителна степен надплановата емисия да бъде ограничена до 29,5 млн. лева при преизход на фонда "Работна заплата" в размер на 229,4 млн. лева и при намаление на първоначалния план за стокооборота.

По предложение на банката, с Постановление № 92 от 1976 г. за последователно прилагане на основните насоки за усъвършенствование на икономиката, Министерският съвет възложи на банката, считано от 1 януари 1977 г. да налага икономически санкции чрез временно блокиране и окончателно удържане до 20 % от фонд "Работна заплата" на ръководните кадри при неизпълнение на вноските в налични пари от стокооборота и услуги съгласно касовите планове и при превъзходение на лимитите за ведомствения стокооборот. Това безспорно ще окаже въздействие за изпълнението на Програмата за ускоряване на паричното обращение.

2. Банково обслужване на населението

Банковото обслужване на населението се осъществява предимно от Държавната спестовна каса. При изпълнението на специфичните си задачи ДСК се ръководеше от партийните и правителствени решения за повишаване обществената производителност на труда, за високо качество и ефективност, за по-нататъшно подобряване обслужването на населението на комплексна основа. В съответствие с повишените изисквания към дейността на касата бе разработен проект на Правилник за влогонабирането, безкасовите плащания и кредитирането, чието утвърждаване от правителството е предстоящо.

През отчетния период бяха положени много усилия за по-пълно привличане на влог на свободните парични средства на населението, за подобряване кредитирането на жилищни и потребителски нужди и за разширяване и усъвършенствуване на безкасовата форма на разплащане за оказани услуги на населението.

Развитието на влогонабирането през отчетната 1976 г. в сравнение с предходната 1975 г. се вижда от данните в следващата таблица:

Таблица № 4

/партиди - хил.броя; суми - млн.лв

ВИДОВЕ ВЛОГОВЕ	1975 г. отчет		1976 г. отчет	
	партиди	сума	партиди	сума
Срочни	46,6	86,3	46,3	92,1
Детски	2 049,2	751,6	1 957,3	836,6
Работнически	3 918,0	3 061,3	3 451,8	3 263,1
Условни	6,0	2,9	6,1	3,6
Безсрочни	2 876,3	2 052,5	2 490,6	2 193,5
Влогове от чужде- странна валута	0,3	0,2	0,3	0,2
Влогове на чужде- странни лица - местни лева	21,8	7,2	22,5	7,9
ВСИЧКО:	8 918,3	5 962,0	7 974,9	6 397,0
Текущи сметки на граждани	116,6	5,1	140,9	7,2
Жилищни влогове	480,6	1 633,1	514,4	1 771,1
А ВСИЧКО:	9 515,5	7 600,2	8 630,2	8 175,3

Нарастването на доходите на населението обуслови, макар и не в същите пропорции, нарастването сумата на влоговете. Нарастване е постигнато по всички групи влогове. Най-голям е остатъкът на работническите

влогове които заемат - 40 % от всички средства, следвани от безсрочните влогове - 26,8 %, жилищните - 21,7 % и т.н.

Намалението броя на партидите се дължи на условното закриване и отнасяне в обща партида "Обездвижени влогове" на голям брой партиди с остатъци под 20 лева.

Проведени бяха мероприятия в широк мащаб за изпълнение на държавния план по влогонабирането. Осъществено бе тясно сътрудничество с органите на Българската народна банка, Министерството на финансите, Министерството на вътрешната търговия и услугите и Министерството на информацията и съобщенията. През 1976 г. по групи влогове, бе реализиран следният прираст в сравнение с 1975 година:

Таблица № 5

/в млн. лева/

ВИДОВЕ ВЛОГОВЕ	Реализиран прираст	
	1975 г.	1976 г.
Срочни	5,8	4,1
Детски	76,2	69,7
Работнически	240,1	170,1
Условни	0,5	0,7
Безсрочни	156,2	119,7
Влогови с/ки "Чужд. лева"	-	-
Кредитни с/ки "Местни лева"	0,6	0,7
Всичко:	479,4	365,0
Текущи с/ки на граждани	3,1	2,1
Жилищни влогове	128,4	121,3
Всичко:	610,9	488,4

Планът за привличане на свободните парични средства от населението под форма на влогове и депозити от 605 млн. лева бе изпълнен на 681,4 млн. лева или 113 %. Влоговете на населението нараснаха с 488,4 млн. лева, а депозитите, главно за покупка на леки коли – със 193 млн. лева.

Характерни са измененията в разпределението на влоговете съобразно тяхния размер, показано в таблица № 6. Запазва се тенденцията на абсолютно и относително намаляване на влоговете с малки размери (под 100 лева), главно за сметка на абсолютното и относителното увеличение на влоговете от групата с размери над 1000 лева. Намалява с 6,0 пункта относителният дял на партидите от групата на влоговете с размери до 100 лева при увеличение с 1,0 пункт на партидите от групата на влоговете с размери от 101 до 500 лева, с 1,4 пункта от 501 до 1000 лева, и с 3,6 пункта – над 1000 лева. По отношение на сумите, промените се изразяват в намаляване с 0,5 пункта на относителния дял на сумата на влоговете от групата до 100 лева, с 1,0 пункт – от 101 до 500 лева и с 1,2 пункта от 501 до 1000 лева за сметка на нарастване с 2,7 пункта относителния дял на влоговете от групата с размери над 1000 лева. Най-голям остатък – 4 514 млн. лева (70,6 % от общия остатък) имат влоговете с размери над 1000 лева, а най-малък – 193,6 млн. лева (30 % от общия остатък) влоговете от групата с размери до 100 лева.

При жилищните влогове промените в относителните тегла на броя на партидите и сумата на влоговете между отделните размери са незначителни. Най-висок относителен дял – 57,9 % (1 025,5 млн. лева) от общата сума на влоговете имат влоговете от групата с размери над 4000 лева, а най-малък – 1,5 % (26,9 млн. лева) имат влоговете от групата до 1000 лева.

Измененията във влоговете по обществени групи се вижда от следната таблица:

партиди - в хил. броя; суми - в млн. лв. /

31.XII.1975 г.

31.XII.1976 г.

	п-ди	%	сума	%	п-ди	%	сума	%
А. ОБЖИВЕНИ СПЕСТОВНИ ВЛОГОВЕ								
До 100 лв.	3 848,0	43,1	207,6	3,5	2 958,4	37,1	193,6	3,0
от 101 до 500 лв.	2 057,5	23,1	682,2	11,4	1 821,3	24,1	603,5	10,4
от 501 до 1000 лв.	1 379,9	15,5	1 024,9	17,2	1 350,6	16,9	1 025,6	15,0
над 1000 лв.	1 632,9	18,3	4 047,3	67,9	1 744,6	21,9	4 514,3	70,6
О Б Щ О:	8 918,3	100,0	5 962,0	100,0	7 974,9	100,0	6 337,0	100,0
Б. НАЛИЧНИ ВЛОГОВЕ								
До 1000 лв.	35,3	7,3	21,8	1,3	45,0	8,8	26,9	1,5
от 1001 до 2000 лв.	126,7	26,4	196,3	12,0	128,5	25,0	209,6	11,9
от 2001 до 4000 лв.	164,5	34,2	471,4	28,9	176,0	34,2	508,9	28,7
над 4000 лв.	154,1	32,1	943,6	57,8	164,9	32,0	1 025,5	57,9
О Б Щ О:	480,6	100,0	1 633,1	100,0	514,4	100,0	1 771,1	100,0

Данните показват, че се утвърждава тенденцията на абсолютно и относително нарастване на влоговете на работниците и служителите за сметка на останалите обществени групи. Най-голям остатък (66 % от общия остатък) имат влоговете на работниците и служителите, следвани от влоговете на кооперираните селяни (29,6 % от общата сума на влоговете). При жилищните влогове най-голям остатък (90,9 % от общия остатък) имат също влоговете на работниците и служителите. Това е в пълно съответствие с измененията на отрасловата структура на народното стопанство и на заетите лица в народното стопанство, при която нараства дела на промишлеността и на заетите в обслужващата сфера.

(суми в млн. лв.)

вложители по обществени групи	31.XII.1975 г.		31.XII.1976 г.		Увеличение спрямо 1975 г. включително личните	% към общо-лично-ние
	суми	% от влоговете за страната	суми	% от влоговете за страната		
А. ОБИКНОВЕНИ ВЛОГОВЕ						
1. Работници и служители и членове на семействата им	3 854,8	64,8	4 205,9	66,0	351,1	82,0
2. Кооперирани селяни и членове на семействата им	1 816,3	30,5	1 885,1	29,6	68,8	16,2
3. Некооперирани селяни и членове на семействата им	9,7	0,2	14,4	0,2	4,7	1,1
4. Други (некооперирани занаятчии, свободни професии и др.) и членове на семействата им	269,6	4,5	269,1	4,2	- 0,5	- 0,1
В С И Ч К О:	5 950,4	100,0	6 374,5	100,0	424,1	100,0
Б. ИЛИЩНИ ВЛОГОВЕ						
1. Работници и служители	1 493,3	91,4	1 611,0	90,9	117,7	85,3
2. Кооперирани селяни	52,3	3,2	65,2	3,7	12,9	9,4
3. Некооперирани селяни	0,6	0,1	1,2	0,1	0,6	0,4
4. Други (некооперирани занаятчии, свободни професии и др.)	86,9	5,3	93,7	5,3	6,8	4,9
В С И Ч К О:	1 633,1	100,0	1 771,1	100,0	138,0	100,0

През отчетната 1976 г. се наблюдава по-нататъшно развитие на дейността на Държавната спестовна каса и по кредитирането на населението за жилищни и за потребителски и други нужди. По уточнения кредитен план на касата за 1976 г. бе определен кредитен лимит в размер на 522 млн. лв., от които 146 млн. лева за кредитиране на населението за жилищни нужди.

Усвояването на лимита за кредитиране на населението за жилищни нужди се вижда от данните в следващата таблица:

Таблица № 8

/в млн. лева/

ВИДОВЕ ЗАЕМИ	Одобен план	Уточнен план	Усвоени средства по кредитния план	% (кол.3 към кол.2)
А	1	2	3	4
Заеми по реда на жилищната спестовност	119,0	125,0	79,1	63,3
в т.ч. по стопански начин	22,0	28,0	20,4	72,9
Заеми на работници и служители в промишлени и др. предприятия	10,0	12,0	5,3	44,2
Заеми за довършване на жилищни сгради	6,0	3,5	1,7	48,6
Заеми на лица, пострадали от обществени бедствия и изселващи се по правителствени разпоредби	1,0	1,0	-	-
Заеми за топлофикация на жилища	1,0	0,5	0,1	20,0

А	1	2	3	4
Заеми за основен ремонт на жилищни сгради	1,0	0,5	-	-
Заеми за възстановяване, преустройство и външно оформяване на жилищни сгради	3,0	1,5	0,7	46,7
Кредитен резерв	5,0	2,0	-	-
ОБЩО	146,0	146,0	86,9	59,5
Плащания по заеми на народни съвети и други ведомства	150,0	150,0	132,0	88,0
А ОБЩО	296,0	296,0	218,9	74,0

Незадоволителното изпълнение на плана за кредитиране на населението за жилищни нужди (59,5 %) и през този отчетен период се дължи главно на неизпълнението на плана за въвеждане в действие на обектите на жилищното строителство, което се потвърждава от следните данни:

Таблица № 9

ПОКАЗАТЕЛИ	Мярка	Изпълнение	
		1975 г.	1976 г.
А	1	2	3
ЧРЕЗ ВЪЗЛАГАНЕ			
План за въвеждане в действие на жилища	бр.	21 905	21 891
Отчет	"	13 575	12 309
Изпълнено	%	62	56

А	1	2	3
ПО СТОПАНСКИ НАЧИН			
План за въвеждане в действие на жилища	бр.	6 039	6 473
Отчет	"	5 153	5 524
Изпълнение	%	85	85
О Б Щ О			
План за въвеждане в действие на жилища	бр.	27 944	28 364
Отчет	"	18 728	17 833
Изпълнение	%	67	63

Върху размера на ползуваните кредити за жилищни нужди оказва влияние и нарастването на относителния дял на собствените средства на населението, свързано с по-нататъшното нарастване на паричните му доходи.

Развитието на кредитната дейност за потребителски и други нужди се характеризира със следните данни:

Таблица № 10

Г О Д И Н И	Брой на раз- решените заеми (партиди)	Обща сума на задълженията по заемите (в хил. лева)
31.XII.1975 г.	884 567	306 488
31.XII.1976 г.	922 609	338 598

През отчетната година при първоначален план 345 млн. лева на населението са предоставени 370,0 млн. лева заеми за потребителски и други нужди. Преизпълнението е за сметка на постъпили погашения над плана. Заемите се предоставяха предимно за задоволяване нуждите на населението от определени видове стоки, с което се съдействуваше за изпълнение плана за стокооборота.

Особено внимание през отчетния период бе отделено на развитието и усъвършенствуването на дейността по безкасовите разплащания за оказани услуги на населението. Открити бяха нови 24,3 хил. текущи сметки, при което тяхният брой в края на 1976 г. достигна числото 140,9 хиляди. Тези резултати обаче са крайно незадоволителни. Все още не може да се преодолее психологическата бариера у населението. Разгърнатата широка разяснителна работа чрез средствата за масова информация не даде очакваните резултати. Срещат се освен това редица пречки при взаимоотношенията на Държавната спестовна каса със заинтересованите министерства и други ведомства. Очевидно налага се както от страна на ДСК, така и от страна на другите ведомства, свързани с тази дейност да бъдат предприети решителни и ефикасни мерки на широк фронт за да се преодолеят трудностите, и този прогресивен начин на банково обслужване на населението да намери най-широко приложение сред нашия народ още в близките няколко години.

II. КРЕДИТИРАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ НА НАРОДНОТО
СТОПАНСТВО ЗА КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ И ЗА
ОБОРОТНИ СРЕДСТВА

A. Кредитни ресурси на Българската народна банка

Размерът и структурата на кредитните ресурси на банката за отчетната 1976 г. се виждат от данните в следващата таблица:

Таблица № 11

/в млн. лв./

ПОКАЗАТЕЛИ	1975 г.		1976 г.		Индекс гр.3 към	
	отчет	план	отчет	гр. 1	гр. 2	
A	1	2	3	4	5	
1. Производствени фондове в края на годината	68 522	•	74 074	108,1	-	
в това число:						
- Основни фондове	48 126	•	51 959*	108,0	-	
- Оборотни фондове	20 396	•	22 115	108,4	-	
2. Кредитни ресурси	17 611	19 710	20 647	117,2	104,8	
в това число:						
- Фондове на банката	461	539	570	123,6	105,8	
Относителен дял	2,6	2,7	2,8	x	x	
- Средства на стопанските и други организации	5 429	5 860	6 492	119,6	110,8	
Относителен дял	30,8	29,7	31,4	x	x	
- Средства на населението	7 834	8 568	8 820	112,6	102,9	
Относителен дял	44,5	43,5	42,7	x	x	

А	1	2	3	4	5
- Средства на БВБ	3 886	4 743	4 765	122,6	100,5
Относителен дял	22,1	24,1	23,1	x	x
3. Относителен дял на кредитните ресурси от сумата на производствените фондове	25,7	.	27,9	x	x

* Предварителни данни на КЕССИ

През отчетния период продължава тенденцията от годините на шестата петилетка на непрекъснато бързо нарастване на кредитните ресурси. В сравнение с предходната 1975 г. те са нараснали със 17,2 %, докато производствените фондове (основни и оборотни) в народното стопанство са се увеличили с 8,1 %. Предимственото нарастване на кредитните ресурси по отношение на нарастването на производствените фондове и през този отчетен период бе реална предпоставка за увеличаване на относителният дял на кредитните ресурси при формирането на производствените фондове – от 25,7 % през 1975 г. на 27,9 % през 1976 година. Това от своя страна разшири възможностите на банката по-активно да въздействува чрез кредита и лихвата върху процеса на формирането на производствените фондове.

През 1976 г. определени изменения спрямо предходната 1975 г. се наблюдават и в структурата на кредитните ресурси. Характерно е да се отбележи, че и при трите групи ресурси се отчита както нарастване на тяхната маса, така и нарастване на относителния им дял в общата маса. Изключение от това има при средствата на населението, където относителният дял на този ресурс бележи спадане – от 44,5 % през 1975 г. на 42,7 % през 1976 г., което е положителна тенденция в развитието на кредитните ресурси.

Преизпълнението на плана за печалбата на банката обуслови нарастването на абсолютния и на относителния дял на средствата по фондовете на банката.

При средствата на стопанските и други организации се отчита най-значително нарастване – 1 063 млн. лв. Преобладаващата част от това нарастване (504 млн. лв.) е реализирана в стопанските организации. Нарастват и средствата на бюджета – с 421 млн. лв. и средствата на ДЗИ – със 138 млн. лева.

Средствата на населението също бележат значително нарастване – 986 млн. лева. Намаляването на относителния им дял в общата маса на кредитните ресурси в голяма степен се дължи на спадането на темповете на прираста на влоговете на населението, което се наблюдава в последните няколко години.

Нарастването на средствата на БВБ (879 млн. лв.) се дължи предимно на увеличаването на дела на привлечените средства от международния кредитен пазар за развитието на народното стопанство.

При условията на постоянно нарастване на кредитните ресурси стремежът на банката бе същите да се насочват правилно и целесъобразно към определени отрасли, подотрасли и дейности в народното стопанство. При това основната цел, която се преследваше, бе да се съдействува в максимална степен за повишаване ефективността на икономиката.

Основните направления, в които са използвани кредитните ресурси, се виждат от следващите данни:

Таблица № 12
/в млн. лева/

ПОКАЗАТЕЛИ	1975 г.	1976 г.		Индекс гр. 3 към	
	отчет	план	отчет	гр. 1	гр. 2
A	1	2	3	4	5
Кредити – всичко	17 611	19 710	20 647	117,2	104,8
в това число:					
1. За оборотни средства	7 334	7 700	8 610	117,4	111,8
Относителен дял	41,6	39,1	41,7	x	x
2. За капитални вложения	5 880	7 274	6 850	116,5	94,2

А	1	2	3	4	5
Относителен дял	33,4	36,9	33,2	х	х
3. За незавършено строителство и проектиране	4 186	4 133	4 631	110,6	112,0
Относителен дял	23,8	21,0	22,4	х	х
4. Легова равностойност на валутните кредити за капитални вложения	210	602	555	264,3	92,2
Относителен дял	1,2	3,0	2,7	х	х

В съответствие с нарастването на кредитните ресурси на банката отчита се нарастване спрямо предходната година и на кредитните вложения както общо, така и по направления за оборотни средства, за капитални вложения, за незавършено строителство и проектиране и за валутно кредитиране на капиталните вложения. При това относителният дял на кредитните вложения за оборотни средства и за капитални вложения се задържа на почти едно и също ниво, докато относителният дял на кредитните вложения за незавършено строителство и проектиране намалява. Това е положително, тъй като показва, че мерките за относително намаляване на незавършеното строителство започват да дават резултат, макар и това да са само първи крачки.

Б. Финансиране, кредитиране и контрол на капиталните вложения

В съответствие с действащите нормативни актове за управление на икономиката през седмата петилетка банката взе активно участие на всички етапи от разработването и

уточняването на плана по капиталните вложения за седмата петипетка и 1976 година.

Беше извършено съгласуване на предложенията на министерствата и другите ведомства, като за целта бяха подписани координационни протоколи за кредитиране в национална и чуждестранна валута и за финансиране на капиталните вложения. Процесът на координацията се извърши чрез включването на Централното управление и клоновата мрежа на банката. Бяха подложени на оценка и анализ всички предвиждани за строителството обекти, включително и за капиталните вложения, несвързани със строящи се обекти.

При формирането на предложенията на министерствата и другите ведомства по плана за 1976 година въздействието на банката беше насочено главно в следните направления:

Първо. Концентрация на капиталните вложения на пусковите обекти, намаление фронта на новозапочващите обекти и намаление дела на незавършеното строителство от общия обем на капиталните вложения.

При съгласуването на проектопоименните списъци на обектите за строителство на всички министерства и други ведомства се изискваше да се осигурят необходимите капитални вложения за обектите в рамките на нормативните срокове за времетраене на строителството и преди всичко за пусковите и преходните обекти, за сметка на намаляване броя на новозапочващите обекти и даже консервиране на някои по-маловажни.

Второ. Увеличение на капиталните вложения за модернизация, реконструкция и разширение за сметка на строителството на нови обекти.

Особено внимание се отдели на предложените от министерствата и другите ведомства новозапочващи обекти с производствено предназначение. Преценяваха се и възможностите чрез модернизация и реконструкция да се решават проблемите, свързани с необходимите допълнителни мощности и с подобряване на качеството и ефективността на продукцията за сметка на изграждането на нови обекти. В резултат на усилията в това направление, относителният дял на капиталните вложения за модернизация и реконструкция нарасна по план от 23,5%

през 1975 г. на 51,8 % през 1976 г. и по отчет - от 24,4 % през 1975 г. на 54,4 % през 1976 година.

Трето. Повишаване ефективността на предвидените за строителство производствени обекти.

Беше извършен анализ и оценка за ефективността на предлаганите за строителство производствени обекти. Разгледани бяха технико-икономическите показатели на включените в проектопоименните списъци обекти на министерства и другите ведомства и на тази основа се определи становището на банката за тяхното кредитиране. Анализирани бяха 3 285 обекти със сметна стойност 24 634 млн. лева, като от тях бяха приети за кредитиране 1 633 броя със сметна стойност 7 658 млн. лева. Не бяха приети за кредитиране 1 652 обекти със сметна стойност 16 976 млн. лева или 68,9 % от общата стойност на оценяваните обекти. От тях 216 обекти със сметна стойност 15 243 млн. лева, съгласувано с ДКП, бяха внесени в Министерския съвет за утвърждаване, а останалите със сметна стойност под 10 млн. лева бяха утвърдени по установения ред.

Четвърто. Оценка и анализ на предвидените за доставка машини и съоръжения от несоциалистическите страни и плащането им с валутни кредити при осигурен износ на продукцията по това направление за погасяването им.

За изпълнение решението на Политбюро на ЦК на БКП за валутно кредитиране на машини и съоръжения от несоциалистическите страни бяха разгледани всички предложения за доставка по това направление. Приети бяха за валутно кредитиране 141 производствени обекти с общ размер на валутните разходи 341 млн. вал. лева, от които за 1976 година - 259 млн. вал. лева. При оценката банката се ръководеше от възможностите за погасяването, както и от валутната възвръщаемост на изнасяната продукция. В това отношение трябва да се отбележи, че все още е малък дялът от приетите за валутно кредитиране обекти, които ще погасяват кредитите от продукцията, произведена от тях. Останалата част ще се осигурява от общите валутни постъпления на съответното министерство или друго ведомство.

Пето. Пълно мобилизиране на формиращите се в стопанските министерства и други ведомства собствени средства за финансиране на капитални вложения.

на всички стопански министерства и други ведомства бяха анализирани и оценени приходите и разходите по паричните им фондове с оглед максимално използване на формиралите се собствени ресурси за финансиране на капиталните вложения. С плана се ангажираха 1 489 млн. лева собствени средства на инвеститорите, които представляват 25,3 % от общия размер на източниците за финансиране на капиталните вложения. В сравнение с 1975 г. собствените средства на стопанските министерства и други ведомства нарастват със 184 млн. лева, или с 27,2 %.

Шесто. Ограничаване на децентрализираните капитални вложения извън плана.

В тази връзка бяха разработени и утвърдени лимити за децентрализираните капитални вложения извън плана по стопански министерства и други ведомства, възлизащи общо на 340 млн. лева.

При провеждането на дейността си по кредитирането и разплащанията в капиталното строителство банковата дейност бе насочена към спазването на утвърдените сметни стойности на обектите и показателите, при които са приети за кредитиране, а така също и към въздействие за въвеждане в действие и разплащане на основните фондове в определените срокове.

Развитието на кредитите за незавършено строителство и тяхната структура са свързани с тенденциите в развитието на незавършеното строителство. Ето какво показват следните данни:

Таблица № 13
(в млн. лева)

ПОКАЗАТЕЛИ	Остатъци в края на:			Изпълн. на пла- на за 1976 г. (%)	1976 г. към 1975 г. (%)
	1975г. отчет	1976г. план	1976г. отчет		
А	1	2	3	4	5
1. Кредит за неза- вършено строител- ство - общо за страната	4 186	4 133	4 631	112,0	110,6
в т.ч.					
а/ редовни заеми	3 667	4 133	4 077	98,6	111,2
относителен дял - %	87,6	-	88,0	-	-
б/ просрочени заеми	519	-	554	-	106,7
относителен дял - %	12,4	-	12,0	-	-
От тях:					
А. На изпълнителите	2 203	2 606	2 467	94,7	112,0
% към т.2	52,6	63,1	53,3	-	-
в т.ч.					
а/ редовни заеми	2 067	2 606	2 315	88,8	112,0
относителен дял - % към б.А/	93,8	-	93,8	-	-
б/ просрочени заеми	136	-	152	-	111,9
относителен дял- % /към б.А/	6,2	-	6,2	-	-
Б. На инвеститорите	1 983	1 527	2 164	141,7	109,1
% към т. 2	47,4	36,9	46,7	-	-
в т.ч.					

А	1	2	3	4	5
а/ редовни заеми относителен дял - % /към б.б./	1 600 80,7	1 527 -	1 762 81,4	115,4 -	110,2 -
б/ просрочени заеми относителен дял - % /към б.б./	383 19,3	- -	402 18,6	- -	104,9 -
2. Лявова равностой- ност на валутните кредити - всичко в т.ч. за строящи се обекти	- -	428 396	311 308	72,7 77,8	- -

През 1976 г. плановият размер на кредитите за незавършено строителство е превишен с 498 млн. лева или с 12,0 %, а по отношение на тези по отчета за 1975 г. - с 445 млн. лв. или с 10,6 %. Това превишение се дължи главно на просрочените заеми за незавършено строителство, от които 152 млн. лв. или 17,4 % от общия им размер е при изпълнителите и 402 млн. лева или 72,6 % - при инвеститорите. Основната причина за относително големия размер на просрочените кредити е неспазването на пусковите срокове за въвеждане в действие на обектите.

През годината бяха разплатени завършени обекти, етапи и подобекти и капитални вложения, несвързани със строящи се обекти, в размер на 4 924 млн. лева, конкретизирани по източници, както следва:

Таблица № 14
(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет 1975 год.	1976 г.			% 1976 г. към 1975 г.
		план	отчет	%	
А	1	2	3	4	5
1. <u>Обем на капитал-</u> <u>ните вложения</u> общо	4 214,5	5 072,9	4 652,0	91,7	110,3

	A	1	2	3	4	5
II. Въведени в действие основни фондове						
общо	2 648,5	4 886,0	2905,7	59,5	103,7	
III. Финансирани капитални вложения						
общо	4 957	6 274,9	4923,9	78,4	99,3	
в това число:						
а/ със собствени средства	1 388	1 489,3	1481,7	99,4	106,7	
относителен дял	28,0	25,3	30,1	-	-	
б/ с банков кредит	2 424	3 181,2	2739,5	86,1	113,0	
относителен дял	48,9	53,8	55,6	-	-	
в/ с бюджетни средства	1 145	1 234,4	702,7	56,9	61,4	
относителен дял	23,1	20,9	14,3	-	-	
1. Финансирани капитални вложения по плана						
общо	3 896,6	5 904,9	3931,6	66,5	100,8	
в това число:						
а/ със собствени средства	803	1 489,3	961,7	64,6	110,6	
относителен дял	20,6	25,3	24,5	-	-	
б/ с банков кредит	1 705,5	3 181,2	2016,4	63,3	118,2	
относителен дял	43,8	53,8	51,3	-	-	
в/ с бюджетни средства	1 077	1 234,4	614,7	49,8	57,1	
относителен дял	27,6	20,9	15,6	-	-	
г/ с временен банков кредит	311,1	x	338,8	x	108,9	
относителен дял	8,0	x	8,6	x	-	

А	1	2	3	4	5
2. Капитални вложения за потребности, възникнали в процеса на изпълнението на плана - с банков кредит	46	30,0	23,3	77,7	50,6
Относителен дял	0,9	-	0,5	-	-
3. Финансирани извън-планови децентрализирани капитални вложения по специални решения	1 014	340	969	28,5	95,6
Относителен дял	20,5	-	19,7	-	-
в това число:					
а/ със собствени средства	585	340	520	152,9	88,9
относителен дял	57,7	x	53,7	x	-
б/ с банков кредит	361	x	361	x	100,0
относителен дял	35,6	x	37,2	x	-
в/ с бюджетни средства	68,0	x	88,0	x	129,4
относителен дял	6,7		9,1		-

За 1976 година бяха разплатени в по-малко общо 1 351 млн. лева от предвидените за финансиране капитални вложения, от които:

- за капиталните вложения по плана неизпълнението възлиза на 1 973 млн. лева, който размер съответствува на невъведените в действие основни фондове - 1 980 млн. лева.

- за капиталните вложения за потребности възникнали в процеса на изпълнението на плана, не бяха разплатени около 7 млн. лева, което се дължи главно на невъведените в действие

основни фондове по обекти, за които бяха разрешени кредити през годината.

Фактически основната част от разплатените завършени капитални вложения извън плана по своя характер са децентрализирани капитални вложения. В течение на годината обаче с правителствени и други решения бе разпореждано изплащането на капитални вложения, необхванати с плана. Така например с отделни разпореждания на Министерския съвет са изплатени 106 млн. лева, с решения на Комисията по жизненото равнище - 54 млн. лв., с решения на Управителния съвет на банката са разплатени 36 млн. лева за произведени местни машини и съоръжения, които отделни инвеститори не можаха да изплатят, поради усвояване на годишния лимит.

Освен това през годината бяха разплатени 37 млн. лева капитални вложения за завършени обекти, изградени от строителните и монтажните организации по реда на чл. 15 от Наредбата за временното строителство, невключени в лимита за децентрализирани капитални вложения извън плана, 20 млн. лева - за поддържането на минни мощности, 11 млн. лева - за отстраняването на причини за производство на продукция с оценка "2" от Министерство на машиностроенето и металургията.

Развитието на източниците за финансиране на капиталните вложения през отчетния период потвърждава съществуващата през последните години тенденция на увеличение на собствените средства и банковите кредити за финансиране на капиталните вложения за сметка на бюджетните източници. Така например относителният дял на собствените средства в сравнение с 1975 г. се увеличава с 2 %, а за капиталните вложения по плана - с 4 %, на банковите кредити - с близо 7 %, а капиталните вложения по плана - с близо 8 %. Относителният дял на бюджетните средства за финансиране на капиталните вложения спада на 14,3 % през 1976 г. при 23,1 % през 1975 г., а за капиталните вложения по плана - на 15,6 % при достигнато ниво от 27,6 % през 1975 година.

В изпълнение решенията на 3-ския пленум на ЦК на БКП и в съответствие с указанията на др. Тодор Лиеков бяха разработени и утвърдени програми за намаляване дела на незавършено-

то строителство и икономия на капитални вложения и за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства. Програмите бяха използвани като предпланови документи при разработването на Единния план за общественно-икономическото развитие на страната и утвърдени с II постановление ... 30 на Министерския съвет от 1976 г. Бяха включени в плана и възложени за изпълнение на съответните органи и организации. По този начин с плана се определиха съответните министерства и други ведомства като конкретни изпълнители на задачите по програмите, а на банката беше възложено да отговаря за тяхното цялостно изпълнение.

Главно средство за изпълнение на задачите от програмата за намаляване депа на незавършеното строителство и икономия на капитални вложения бяха постановките на усъвършенствувания икономически механизъм за управление на народното стопанство. Със създадените редица нови принципиални положения в нормативните актове, в центъра на работата по съставянето и изпълнението на плана за капиталните вложения и строителното производство бе поставена задачата за въвеждане в действие на основните фондове в определените срокове, за намаляване на незавършеното строителство и икономия на капитални вложения. Тези изисквания се използваха, като важно средство за постигане на по-голяма ефективност и концентрация на капиталните вложения. Тези изисквания и условия се явяват особено важни за осигуряване изпълнението на плана за въвеждане в действие на основните фондове и за намаляване на незавършеното строителство. Едновременно с това е необходимо да се подчертае, че години наред се допускаше системно неизпълнение на плана за въвеждане в действие на основните фондове. Това запегна като нещо едва ли не обичайно, естествено и от само себе си разбиращо се явление в съзнанието на много от кадрите. Очевидно бе, че неизбежно трябваше да настъпи сблъсък между принципиалните положения на икономическия механизъм — отразили нормативно решенията на XI конгрес на БКП и на Юлския пленум от една страна и формиралите се трайни представи за неизпълнението на плана за въвеждане в действие на основните фондове като нещо естествено и нормално явление,

от друга страна. При този сблъсък, който на практика започна едва от началото на четвъртото тримесечие на 1976 г., трудно можеше да се очаква новите постановки лесно и бързо да надделеят над вкоренилите се години наред престави и инерция. Това даде своето отражение, както при съставянето на плана така и при неговото изпълнение. Следователно изискваше се по-продължително време за да надделеят на всякъде и главно в кадрите принципиалните нови изисквания и положения за намаляване на незавършеното строителство и икономия на капиталните вложения.

За изпълнението на Програмата за незавършеното строителство и икономия на капиталните вложения през второто полугодие на 1976 г. бяха осъществени редица мерки.

Въз основа на решения на Министерския съвет бяха положени усилия за постигане на по-голяма концентрация на капиталните вложения. През 1976 г. банката не допусна строителството на около 500 броя новозапочващи обекти със сметна стойност около 390 млн. лева и годишен обем на капиталните вложения 51 млн. лева. Целта беше тези средства да се пренасочат върху строящите се обекти и главно върху пусковите. Бяха свалени от плана новозапочващи обекти без проектна готовност с годишен обем капитални вложения 48 млн. лева, които се използват за увеличаване на годишните задачи по пускови и други основни строящи се обекти. В резултат на това, по данни на Комитета по единна система за социална информация (КЕССИ), броят на строящите се, поименно утвърждавани в плана, обекти бе намален от 5 647 в края на 1975 година на **5 547 в края на 1976 година.**

В съответствие с възложените задачи на банката за повишаване на контрола в капиталното строителство бяха предприети редица мерки, с които се целеше да се предотвратява започването на строителство без наличието на необходимите за това условия, да се въздейства на страните в инвестиционния процес за срочно завършване на обектите и се ограничава увеличението на сметните стойности, да не се допуска отчитането на неизвършени или лошоизвършени строително-монтажни работи и т.н. В резултат на това през 1976 г. банката е съставила над 200 броя актове за започването на строителство без открито финансиране,

които е изпратила на органите на прокуратурата. Такива случаи най-много са констатирани в системата на Министерството на земеделието и хранителната промишленост, ОНС и СГНС и Министерството на строежите и архитектурата. Трябва да се отбележи обаче, че само за една малка част от тях прокуратурата е уведомила банката, че е предприела мерки за наказателно преследване. Освен това, през отчетната година банката е съставила над 1000 броя актове за незаавършване в срок на обекти и за превишаване на утвърдените сметни стойности. Преобладаващата част от констатираните случаи се отнася за Министерството на строежите и архитектурата, Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Националния транспортен комплекс, СГНС и др. Общото впечатление е, че съответните ръководители на посочените по-горе министерства и други ведомства не прилагат разпоредбите на нормативните актове за търсене отговорност на виновните лица в тези случаи.

Банката, използвайки кредита и лихвата като икономическо средство за въздействие, е санкционирала инвеститорите и строителите с повишени лихвени проценти за незаавършване в срок на обектите и за допуснато увеличение на сметните стойности в размер на 61 млн. лв., в т.ч. за инвеститорите 44 млн. лв. общо за 1976 година. Тези лихви, като извънпланови разходи за стопанските комплекси и министерства, са оказвали влияние при формиране на доходите за разпределение и по-конкретно при формирането на фонд "Работна заплата" и в крайна сметка са довеждали до санкции за преразход на фонд "Работна заплата" и за отклонени оборотни средства.

За повишаване отговорностите в инвестиционния процес банката е санкционирала с удържки от фонд "Работна заплата" значителен брой ръководни кадри за констатирани пропуски в капиталното строителство. Така например, само в строителните организации са наложени санкции на 536 души, като е удържана сума в размер на 52 000 лева.

През отчетния период бе извършена значителна по обем работа по проектите и сметните документации. Бяха проверени 11 952 генерални сметки, 123 968 проектосметни документации, 177 120 тримесечни отчети за изпълнени строително-монтажни работи, 36 270 актове за изпълнени проучвателни и проектни работи, 20 823 проектосметни документации и финансови сметки за ремонтни работи и др. В тези числа са включени бройките на повторно проверените генерални сметки и проекти и сметни документации, поради промени в първоначално утвърдените.

Какви са главните резултати от изпълнението на програмата през 1976 година ?

При проверките на проектите, сметните документации и разплащателните документи, както и при контролните измервания на строящите се обекти през годината беше реализирана икономия отчетена по специалната сметка в банката в размер на 30.3 млн. лева или с 14,2 млн. лева в повече от предвиденото с програмата за 1976 година. Така например от сметната стойност на Завода за хлор, венилхлорид и поливенилхлорид към Министерството на химическата промишленост е направено намаление в размер на 4 389 хил. лева; на Циментовия завод – Девня към Министерството на строителството и строителните материали е направено намаление за 1 581 хил. лева и т.н.

Както беше посочено по програмата се предвиждаше извънплановите децентрализирани капитални вложения да не превишават 340 млн. лева. За 1976 г. или със 100 млн. лева по-малко от отчетените разходи за 1975 година.

По данни на КЕССИ през 1976 г. са извършени такива разходи за 380 млн. лева или с 40 млн. лева повече от утвърдения лимит с програмата и плана. Превишението може да се обясни главно със сравнително късното утвърждаване на лимитите по министерства и други ведомства (5.XI.1976 г.) когато по-голямата част от разходите бяха вече извършени. Въпреки това спрямо 1975 г. е постигнато абсолютно намаление с 60 млн. лева.

С Програмата и плана беше поставена задачата относителният дял за незавършеното строителство през 1976 г. да се намали от 103 на сто през 1975 г. на 96.3 на сто, а абсолютният му размер да се намали с 263 млн. лева.

В съответствие с обхвата на утвърдената програма и с методиката за нейното отчитане, относителният дял на незавършеното строителство от годишния обем на капиталните вложения достигна 102.9 на сто или повече от плана с 6.6 пункта.

Трябва да се отбележи, че преобладаващата част от министерствата, другите ведомства и народните съвети не изпъл-

ниха програмата. С най-значителни отклонения от планирания дял на незавършеното строителство са: Министерството на енергетиката - 60,6 пункта; Министерството на машиностроенето и металургията - 48,6 пункта; Министерството на леката промишленост - 43,9 пункта; СГНС - 55,5 пункта и т.н. Значително е неизпълнението и в Министерството на съобщенията, Министерството на електрониката и електротехниката, Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Министерството на химическата промишленост и др. Незавършеното строителство на посочените министерства, други ведомства и СГНС заема близо 62 на сто от общия размер на незавършеното строителство в края на 1976 г. и тези министерства са главните носители на неизпълнението на програмата.

От основните министерства постигнаха изпълнение на програмата Министерството на транспорта, Министерството на вътрешната търговия и услугите и Министерството на горите и горската промишленост.

Неизпълнението на програмата по министерства и общо за страната се обуславя от незадоволителното изпълнение на плана за въвеждане на основните фондове в действие. Общо за страната по оперативната отчетност на КЕССИ планът бе изпълнен 59,5 на сто. Дори ако се вземат предвид въведените основни фондове по плана от минали години, то изпълнението е също незадоволително - 76,3 на сто. В края на 1976 г. само по държавния план трябваше да бъдат завършени около 3900 броя обекта, а от тях са завършени само 1870 броя. От всички 32 наблюдавани от Бюрото на Министерския съвет обекта на 12 от тях не бе изпълнена годишната строителна програма. По данни на банката не бяха въведени в действие основни фондове за над 1 млрд. лев.

Особено голямо неизпълнение на плана за въвеждане на основните фондове в действие е допуснато в системата на Министерството на електрониката и електротехниката, където изпълнението е само 17,3 на сто, Министерството на съобщенията - 26,2 на сто, СГНС - 36,7 на сто, Министерството на енергетиката - 43,8 на сто, Министерството на химическата промишленост - 45,3 на сто, Министерството на машиностроенето и мета-

лургията - 56,3 на сто. Значително е неизпълнението и в окръжните народни съвети - общо 53,1 на сто.

През годината не бяха въведени в действие крупни производствени мощности. Така например не бяха въведени в определения срок основни фондове за 10 млн. лева и 550 хил. т годишно производство в Рудник "Меричлери-3", поради системно неосигуряване на необходимата работна ръка, на инертни материали и транспорт; и закъснение в доставката на необходимите машини и съоръжения от страна на инвеститора. Министерството на машиностроенето и металургията не осигури въвеждането в действие на основни фондове от разширението на МК "Кремиковци" за 67,6 млн. лева, поради закъснения в изготвянето на работните проекти, несвоевременно осигуряване на терените и недостатъчна работна ръка и др.; от реконструкцията и модернизацията на МК "Ленин" за 11,9 млн. лева, поради неосигуреност на проекти за 7 основни подобекта и главно поради недостатъчно снабдяване с материали, механизация и работна ръка; в Комбината за обработка на алуминий - Шумен за 39 млн. лева, поради неосигуряване на работна ръка и закъснение в доставката на машини и съоръжения за пресовия цех, а така също и поради неосигуряване на фонд от страна на строителя за монтаж на оборудването. Все поради подобни причини не бяха въведени в действие такива обекти като Чугунолеярният завод - Ихтиман, Рудник "Елшица - 3" и други. В системата на Министерството на химическата промишленост не бяха въведени в действие основни фондове в новия завод за калцинирана сода за 38 млн. лева и 400 хил. т годишно производство; в Комбината за минерални торове - Девня за 24 млн. лева основни фондове и 34 хил. т годишно производство. Подобни примери могат да се посочат и в други министерства и ведомства, както и в окръжните народни съвети.

Посоченото незадоволително изпълнение на плана за въвеждане в действие на основните фондове и на програмата за намаляване дела на незавършеното строителство показва, че въпреки създадените благоприятни предпоставки с партийните решения и големите възможности, които осигурява икономическия механизъм, през 1976 г. не можа да се извърши желаното преустройство в подхода на всички органи и организации към реши-

телна концентрация на капиталните вложения, ускорено въвеждане в действие на основните фондове и намаляване на незавършеното строителство. В същото време тук трябва да посочим, че в известна степен тези резултати могат да се обяснят и със сравнително късното утвърждаване и конкретното възлагане на изпълнителите на задачите по програмата, а така също и с обстоятелството, че преобладаващата част от главните средства за въздействие в тази област, предвидени в икономическия механизъм, както вече бе посочено, ще намерят приложение през 1977 и следващите години на петилетката.

Въпреки наличието на някои обективни затруднения, по-важно е да се анализира комплексът от причини, произлизащи главно от все още съществуващите недостатъци в управлението на инвестиционния процес. В какво се изразяват тези слабости и недостатъци?

Независимо от предприетите мерки за ограничаване броя на новозапочващите обекти, през 1976 година в процес на строителство бяха голям брой обекти със значителна сметна стойност. От специално проучване на КЕССИ, обхващащо около 90 на сто от незавършеното строителство, е установено, че в края на 1976 г. са били в строеж обекти, чиято сметна стойност представлява около 50 на сто от капиталните вложения, съответно 70 на сто от строително-монтажните работи за седмата петилетка. Поради ниската степен на осигуреност с лимит за строящите се обекти (26 на сто от необходимия лимит съгласно нормите за времетраене на строителството) за завършването им при досегашния темп на строителство ще са необходими повече от 4 години - значително повече от предвиденото с Основните насоки на Единадесетия конгрес.

Все още не е преодолян стремежът на инвеститорите и строителите да бъдат включвани в плана колкото се може повече обекти с минимален обем капитални вложения, за да се намерят "обективни" причини за удължаване на пусковите срокове и за непостигането на планираните показатели. Очевидно е, че концентрацията на капиталните вложения следва да се провежда главно по линията на съсредоточаването на ресурсите върху

строящите се обекти при строго съблюдаване на нормите за времетраене на строителството и само на тази основа да се предвижда строителство на нови обекти.

Съществен недостатък продължава да бъде незадоволителният синхрон между отделните етапи на инвестиционния процес – между проектирането, доставката на оборудването и строителството на обектите.

Не се осигуряват в определените срокове пълни и качествени проектни и сметни документации за включените в плана обекти. И през 1976 г. се наложи в плана да бъдат включени немалък брой обекти без осигурена проектна готовност в нормативно определените срокове. Това затрудняваше реалната оценка на ефективността на обектите и правилното провеждане на строителния процес и финансирането, водеше до неоправдано ангажиране на капитални вложения и в крайна сметка – до удължаване времетраенето на строителството. Инвеститорите допускат необвързка между плана за проучвателните и проектантските работи и поименните списъци за строителството на обектите както по отношение на сроковете за завършването на проектите и сроковете за започването на строителството на обектите, така и по отношение на обхвата на проектите и обектите. Става дума за това, че в плана за проучвателните и проектните работи се предвижда завършването на проекта с по-късни срокове от нормативно определените и че се предвижда проектиране за обекти, неключени в двегодишните планове за капитални вложения. По тази причина компетентните органи се принуждаваха да удължават сроковете за представяне на проектите, да допускат започване на строителството по частична проектна готовност на крупни промишлени обекти. Всичко това нарушаваше стабилността на плана за капиталните вложения и строителното производство. Към това трябва да прибавим и незадоволителното техническо и архитектурно-строително равнище и некомплектоваността на значителна част от представените проектни и сметни документации, поради незадълбочени предварителни проучвания, недостатъчно изясняване на технологиите, на параметрите, цените и възможностите за доставка на оборудването и т.н.

Не се осигуряваше винаги и необходимата обвързана между сроковете на доставките на машините и съоръженията със сроковете за техния монтаж, поради което се доставяха машини, които продължително време престояваха немонтирани или неизползувани. Така например по данни на банката в началото на тази година е имало доставени, но немонтирани или неизползувани машини и съоръжения от несоциалистическите страни за около 334 млн. лева. Голяма част от тях престояват немонтирани или неизползувани от няколко месеца до 3 и повече години. Последица от това е моралното и физическото изхабяване на тези машини. Само в Министерството на машиностроенето и металургията има такива машини за 101 млн. лева, в Министерството на химическата промишленост - за 72 млн. лева, в Министерството на горите и горската промишленост - за 51 млн. лева, в Министерството на земеделието и хранителната промишленост - за 40 млн. лева и т.н. Информацията за първото тримесечие показва, че не са настъпили съществени изменения в това отношение.

Една от най-важните причини за неизпълнението на програмата за незавършеното строителство е незадоволителното използване на производствено-техническата база и на трудовите ресурси в строителството.

В резултат на непрекъснатите грижи на партията и правителството строителството разполага в значителна по мащаби материално-техническа база. Отделно извършеният анализ в това отношение показва, че както в сравнение с другите отрасли в народното стопанство, така и в сравнение с другите социалистически страни производствените фондове в строителството са нараствали с най-висок темп. Така например през шестата петипетка основните производствени фондове в строителството нарастват на 196,2 на сто, докато общо за страната те нарастват на 153,4 на сто, а в промишлеността - 156,8 на сто. Строителството в нашата страна заема един от най-високите относителни дялове на основните фондове в народното стопанство в сравнение с другите социалистически страни - през 1975 г. - 2,3 на сто, колкото е в ПНР и ЧССР, докато в ГДР и УНР е съответно - 1,6 и 1,4 на сто. Подобно е положението и с относителния дял на основните фондове в промишлеността за строителните материали.

Нарастването на фондовете и на фондовъоръжеността в строителството не е съпроводено обаче със съответстващо нарастване на обема на строително-монтажните работи и изпълнението на плана за въвеждане на основните фондове в действие. Намалението на фондоотдаването в строителството показва, че е незадоволително използването на създадената производствено-техническа база в строителството. Така например СМР на 100 лева производствени фондове от 152,67 лв. през 1975 г. намаляват на 148,92 лева през 1976 година, а печалбата от 14,78 лева на 13,73 лева.

Преди всичко незадоволително е използването на строителните машини по време. По данни на КЕССИ коефициентът на ефективното използване на работното време на различните видове машини е средно от 0,60 до 0,88. Според експертна оценка обаче действителното използване на машините по сменност, време и мощност е значително по-ниско, поради установената практика машинното време да се отчита не според количеството на извършената работа, а според времето, през което машините са били на обекта, на която база се извършва и заплащане на извършените услуги от машините.

В строителството е концентриран в количествено и качествено отношение значителен научно-технически и кадрови потенциал с висше и средно образование и с високи разряди и квалификации, но той не се използва задоволително. През 1976 г. целодневните загуби от неизползуване на работното време се равняват на годишния труд на около 9000 работника, а вътрешносменното работно време е използвано едва 65 на сто. От последната причина загубите възлизат на годишния труд на около 20 000 работника. В същото време извънредният труд нараства, като достига почти 5 млн. човекочаса за отрасъла. Вместо да се подобрява организацията на работата, ежегодно се предлага в строителството да се включват допълнителни контингенти работници, които също не се използват задоволително.

Сериозни нарушения се допускат в нормирането на труда в отрасъла. Изпълнението на трудовите норми през 1976 г. е 157,4 на сто, а в някои организации, като "Балканстрой" - 176 на сто и "Софстрой" - 174 на сто, докато изпълнението на

плана за обема на СМР в тези организации е съответно - 101,2 на сто и 102,7 на сто. Това показва, че се допуска неправилно отчитане на някои видове работи, вилчително и заплащане на неизвършени работи, надписвания и др. С други думи плановите задачи не се изпълняват задоволително, а трудовите норми се преизпълняват значително, което води до преразход на фонд "Работна заплата" и до сериозни икономически и морални последици.

Допуска се и от инвеститорите и от строителите започването на строителството на обекти, неключени в плана и без осигурено финансиране. Само през 1976 г. са завършени около 590 броя такива обекти за 37 млн. лева, преобладаващата част от които са в системата на Министерството на земеделието и хранителната промишленост. Това води до отклоняване от плана на материални, трудови и финансови ресурси и се отразява неблагоприятно върху срочното завършване на планираните мощности. Особено фрапиращ е случаят, че само в Толбухински окръг са построени 54 броя такива обекти, от които 40 краварника, 5 профилакториума и 6 други обекти.

Посочените дотук по-важни причини, които в решаваща степен са оказали влияние при изпълнението на програмата, в крайна сметка намират обобщен израз в проявяващите се значителни недостатъци и пропуски в субективните фактори, които вземат участие в осъществяването на инвестиционния процес. Няма друга област, в която най-силно да се изявява необходимостта своевременно и цялостно да се координират връзките между относително самостоятелните участъци в този процес на всички етапи на неговото осъществяване - планиране, подготовка за осъществяване, финансиране и самото му осъществяване. Очевидно е, че в процеса на реализирането на инвестиционния процес, т.е. на изпълнението на програмата възникващите оперативни връзки, които, макар и да нямат определящо значение, могат да бъдат решавани съобразно характера им, от всяко функционално ведомство или министерствата, които имат в състава си строително-монтажни организации, самостоятелно или координирано помежду им без да се допуска да остават нерешени въпроси и да се налага намесата на висшите партийни и държавни

органи. Тъжко това умение - координирано и своевременно да се решават възникващите проблеми, следва да усвоят съответните длъжностни лица във функционалните министерства и ведомства и министерствата, които имат в състава си строително-монтажни организации.

В тази връзка трябва да се посочи, че и банките все още в недостатъчна степен мащабно, системно и комплексно използват предоставените им с икономическия механизъм възможности за активно въздействие за осигуряване концентрацията на капиталните вложения и намаляване на незавършеното строителство. Все още има какво да се желае от банките за по-резултатно въздействие, особено при съставянето на плана, когато в голяма степен се решават въпросите на концентрацията и ефективността на капиталните вложения. Независимо от някои външни причини все още в незадоволителна степен банките комплексно използват предоставените им средства за въздействие, особено за контрол и санкциониране в процеса на изпълнението на програмата. Тук трябва да прибавим и недостатъчната информация, с която разполагат банките, за да могат своевременно и оперативно да разкриват очертаващите се неблагоприятни тенденции и на тази основа да подпомагат координираното решаване на възникващите проблеми. С предстоящото внедряване на електронната обработка на информацията за банковата дейност една от важните задачи, която ще се решава, е именно създаване на подсистема по финансирането, кредитирането и контрола на капиталните вложения, която ще създаде условия банките да отговарят на предявените към тях изисквания.

Б. Кредитиране на стопанските организации за оборотни средства

1. Развитие на кредитите за оборотни средства

През отчетната година бяха положени големи усилия да се въздействува и съдействува посредством кредитно-разплащателния механизъм за постигането на по-висока ефективност при използването на оборотните средства.

Тенденциите в развитието на кредитите за оборотни средства през отчетната година в сравнение с предходната 1979 г., общо и по отрасли на народното стопанство, се виждат от данните в следващата таблица:

Таблица № 15

/в млн. лв./

ПОКАЗАТЕЛИ	1975 г.		1976 г.				ИНДЕКС	
	отчет		план		отчет		кол. 5	кол. 5
	сума	отн. дял	сума	отн. дял	сума	отн. дял	към кол. 3	към кол. 1
А	1	2	3	4	5	6	7	8
Общо за народното стопанство	7 334,1	100,0	7 700,0	100,0	8 609,7	100,0	111,8	117,4
в т.ч.: редовни	6 874,5	93,7	7 700,0	100,0	8 101,9	94,1	105,2	117,8
просрочени	459,6	6,3	х	х	507,8	5,9	х	110,4
Промисленост	2 848,4	100,0	2 697,3	100,0	3 475,0	100,0	128,6	122,0
в т.ч.: редовни	2 544,9	89,3	2 697,3	100,0	3 238,1	93,2	120,1	127,2
просрочени	303,5	10,7	х	х	236,9	6,8	х	78,1
Селско и горско стопанство	611,3	100,0	751,3	100,0	871,3	100,0	116,0	142,5
в т.ч.: редовни	589,7	96,5	751,3	100,0	760,9	87,3	101,3	129,0
просрочени	21,6	3,5	х	х	110,4	12,7	х	5,1 пъти
Строителство	217,0	100,0	225,6	100,0	280,9	100,0	124,5	129,4
в т.ч.: редовни	158,1	72,9	225,6	100,0	193,9	80,5	85,9	122,6
просрочени	58,9	27,1	х	х	47,0	19,5	х	79,8

A	1	2	3	4	5	6	7	8
Транспорт и съобщения	34,6	100,0	42,7	100,0	65,2	100,0	152,7	188,4
в т.ч.: редовни	32,6	94,2	42,7	100,0	63,2	96,9	148,0	193,9
просрочени	2,0	5,8	x	x	2,0	3,1	x	100,0
Вътрешна търговия	1 982,5	100,0	2 152,9	100,0	2 012,0	100,0	93,5	101,5
в т.ч.: редовни	1 967,4	99,2	2 152,9	100,0	1 973,4	98,1	91,7	100,3
просрочени	15,1	0,8	x	x	38,6	1,9	x	2,6 пъти
Материално-техническо снабдяване	975,5	100,0	748,6	100,0	1 005,0	100,0	134,3	103,0
в т.ч.: редовни	927,9	95,1	748,6	100,0	957,2	95,2	127,9	103,2
просрочени	47,6	4,9	x	x	47,8	4,8	x	100,4
Външна търговия	624,0	100,0	550,6	100,0	804,2	100,0	146,1	128,9
в т.ч.: редовни	617,9	99,0	550,6	100,0	798,2	99,3	145,0	129,2
просрочени	6,1	1,0	x	x	6,0	0,7	x	98,4
Други отрасли	40,8	100,0	531,0	100,0	136,1	100,0	25,6	3,3 пъти
в т.ч.: редовни	36,0	88,2	531,0	100,0	117,0	86,0	22,0	3,2 пъти
просрочени	4,8	11,8	x	x	19,1	14,0	x	4 пъти

В съответствие с високия темп на нарастване на кредитните ресурси, с високи темпове са нараснали и кредитите за оборотни средства към 31.XII.1976 г. в сравнение с 1975 г.

Анализът на отрасловата структура на кредитите показва увеличаване относителния дял на промишлеността от 38,8 на сто през 1975 г. на 40,4 на сто през 1976 г., на селското стопанство - от 8,3 на сто на 10,2 на сто и т.н. В същото време намалява дела на кредитите във вътрешната търговия и материално-техническото снабдяване. Това е израз както на измененията в отрасловата структура на съвкупния обществен продукт, така и на по-бавното нарастване на стоковите запаси в търговията и материално-техническото снабдяване.

В сравнение с 1975 г. през 1976 г. е постигнато по-благоприятно съотношение между редовните и просрочените кредити - от 93,7 към 6,3 на 94,1 към 5,9 на сто. Независимо от това размерът на просрочените заеми и на просрочените платежни документи е още твърде голям, което показва съществуването на редица недостатъци в стопанската дейност на организациите и недостатъчно активно и гъвкаво използване на системата от кредитите и разплащанията за ускоряване разплащанията между социалистическите организации, за съкращаване срока между производството, реализацията на продукцията и постъпване на средствата по сметките на доставчиците (производителите), въпреки че, както в нормативните актове за управление на народното стопанство, така и в банковите документи, са създадени широки възможности за това.

2. Обращаемост на оборотните средства и свръхнормативни запаси

Решенията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и на Юлския пленум на ЦК на партията за разкриване на допълнителни резерви за икономия от оборотните средства, намерили конкретен израз в утвърдената програма и плана, станаха мобилизиращ фактор за повишаване активността и качеството в работата на социалистическите организации и Банката за повишаване на ефективността в тази област.

Какви са резултатите от изпълнението на програмата през първата година на седмата петилетка?

За 1976 г. бе предвидено обращаемостта на оборотните средства да достигне 71,90 дни при 77,82 през 1975 г., или ускорение от 5,92 дни, което осигурява 926 млн. лева относителна икономия от оборотни средства. За да се види мащабът на поставената с програмата задача, следва да се посочи, че през цялата шеста петилетка и с всички положени усилия обращаемостта на оборотните средства се ускори със 7,30 дни.

Сравнението на поставената задача за ускоряване обращаемостта на оборотните средства с постигнатото през шестата петилетка показва, че още през първата година на седмия петгодишен план се изискваше да се извърши пълна мобилизация на силите, да се проведат решителни мерки за най-икономично използване на оборотните средства.

За изпълнението на тази задача бяха създадени необходимите предпоставки, с партийните решения за нов подход и за повишаване на отговорностите при изпълнението на поставените задачи за намаляване на материалните разходи, за ускоряване реализацията на продукцията, за повишаване на нейното качество, за намаляване потребностите от оборотни средства и т.н., а така също за преместване центъра на тежестта в работата на органите на управлението към повишаване на качествените показатели, към неотклонно и решително издигане на ефективността.

Особено важен фактор в изпълнението на поставените задачи в областта на ускоряване обращаемостта на оборотните средства е и разработеният в изпълнение на решенията на конгреса нов икономически механизъм. Специално в тази област икономическият механизъм предостави особено големи възможности за въздействие. От една страна, се повиши ролята на показателя за обращаемостта на оборотните средства в плана, като той получи статут на задължителен, по централизиран път определян показател. От друга страна, неговото изпълнение бе свързано с материални поощрения и санкции – по-големи приходи във фондовете или удръжки от заплатата за неизпълнение на определени показатели. Освен това, икономическият механизъм предостави и редица възможности за допълнително въздействие, особено чрез свързването на кредитите за оборотни средства с прилагането на едни или други конкретни изисквания на банката

които спомагат за ускоряване на обръщаемостта.

На основата на създадените предпоставки с партийните решения и средствата на икономическия механизъм усилията на банката и на стопанските комплекси, министерствата и организациите бяха насочени към изпълнението на плана за реализацията на продукцията, повишаване на нейното качество, постигането на планираните показатели за ефективност от стопанската дейност, както и към ликвидиране на наличните свръхнормативни запаси. В крайна сметка, по този начин се целеше да се осигури и изпълнението на програмата за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства.

Оценявайки ролята на отделните фактори за изпълнението на поставените задачи в областта на ускоряването на обръщаемостта на оборотните средства, още тук е необходимо да се подчертае, че на базата на решенията на конгреса и пленума и в резултат на усъвършенствуването на икономическия механизъм и на подобренията в кредитирането и разплащанията се постигна по-пълно въздействие и се засили банковият контрол върху стопанската дейност. Повишиха се изискванията за постигане на висок ефект от разрешените кредити и за качеството на стоково-материалните ценности, срещу които се отпускат кредити. За онези от тях, които са некачествени, излишни или залежали, като правило не се предоставяха кредити. Наред с това банката отпускате кредити с поощрителен или редовен лихвен процент за запаси от необходими и търсени стоково-материални ценности, с които се осигуряваше преодоляване на дефицитност или повишаване на стабилността в материално-техническото снабдяване и във вътрешната търговия, както и в други случаи, когато това бе целесъобразно и в интерес на народното стопанство.

Значителна роля за повишаване ефективното използване на оборотните средства изигра и санкцията, която се налагаше за неизпълнение на определени качествени показатели, в т.ч. и за образуване на свръхнормативни запаси, изразяващи се във временно блокиране и окончателно удържане до 20 на сто от заплатите на ръководните кадри. Банката не разполага с точни данни каква част от наложените индивидуални санкции е за неизпълнение на показателя за ускоряване на обръщаемостта на оборотните средства. Известна представа обаче могат да дадат и данните за всичките наложени индивидуални санкции от банката. През 1976 г. беше наложена санкция на 53 489 ръководни кадри

и специалисти в размер на 3 146 хил. лева. По така наложените санкции до края на 1976 г. са удържани общо 1 764 хил. лева.

Оценявайки голямото отрицателно влияние на свръхнормативните запаси върху ефективността от използването на оборотни средства, стопанските комплекси, организациите и банката съсредоточиха усилията си за ликвидирането на тези запаси и за предотвратяване образуването на нови свръхнормативни запаси. Това се налагаше от обстоятелството, че средногодишният размер на компенсираните свръхнормативни запаси през шестата петилетка възлизаше на около 200 млн. лева, а през 1975 г. - на около 300 млн. лева. При това главните носители на тези запаси бяха основните стопански министерства, като Министерството на машиностроенето и металургията, Министерството на химическата промишленост Министерството на електрониката и електротехниката, Министерството на леката промишленост и други.

Бяха взети специални мерки за установяване на конкретни натурален състав на свръхнормативните запаси общо за страната и по министерства, ведомства, стопански организации и предприятия. На тази основа се разработиха разгърнати мероприятия за начините на практическото раздвижване и реално използване на тези запаси. Въ всички банкови звена и на самите стопански министерства, организации и предприятия бяха определени контролни числа за ликвидиране на свръхнормативните запаси до края на 1976 година.

За да се предотврати образуването на свръхнормативни запаси от суровини и материали, се извършиха проверки за обвързаността на остойностния план за материално-техническото снабдяване с разходите за суровини и материали в себестойността и за обвързаността на натуралните със стойностните нормативи за суровините и материалите в 1 213 стопански организации и подразделения. В резултат на тези проверки се намалиха стойностните нормативи за оборотни средства в 379 стопански организации и подразделения в размер на 85 млн. лева. Освен това бяха намалени лимитите за доставка на суровини и материали в размер на около 116 млн. лева, предвидени в повече по плана за материално-техническото снабдяване от необходимите по плана за себестойността.

Проведоха се редица мероприятия за ликвидиране и за предотвратяване производството на продукция без осигурена или със затруднена реализация. Въз основа на проверките, които редовно се извършваха за установяване размера на тази

продукция, Държавният комитет за планиране и Българската народна банка провеждаха съвместно със стопанските министерства и другите ведомства срещи, на които се набелязваха мерки за реализиране на наличната продукция и за преустановяване по-нататъшното ѝ производство. В резултат на тези мерки запасите от продукция със затруднена и без осигурена реализация се намалиха от 69 милиона лева към 30.VI.1976 г. на 58 млн. лева към 31.XII.1976 година.

Едновременно с това, съвместно със съответните стопански министерства и други ведомства, се набелязваха и допълнителни мерки, като бяха разработени специфични програми за ликвидирани на свръхнормативните запаси и за постигане на планираната обръщаемост на оборотните средства във всяка отделна организация. В тези програми бяха предвидени различни мероприятия, но всички имаха една обща насоченост – ликвидирани на ненужните свръхнормативни запаси. Като пример ще посочим, че в изпълнение на тези програми при годишните инвентаризации бяха бракувани негодни и неупотребяеми стоково-материални ценности. Така например в Министерството на машиностроенето и металургията бяха бракувани такива ценности за 29,2 млн. лева, в Министерството на електрониката и електротехниката – за 20,3 млн. лева и други. През 1976 г. започна прилагането и на системата за принудителната продажба и на неликвидираните в договорените с банката срокове свръхнормативни запаси.

В борбата за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и за ликвидирани на свръхнормативните запаси все по-широко приложение намира и механизмът за събиране на щетите за неизпълнение на договорните задължения между стопанските организации. През 1976 г. събраните щети възлизат на 29,4 млн. лева. Това също е способствувало за ускоряване на реализацията и за подобряване на използването на оборотните средства, макар че мащабите и силата на този механизъм тепърва трябва да се разгръщат.

Всички тези мерки дадоха своите резултати. Наличните компенсирани свръхнормативни запаси през 1975 г. не само че бяха ликвидирани, но фактическата наличност на оборотните средства в края на 1975 г. беше сведена с 200 млн. лева под планирания размер на оборотните средства.

Следователно постепенното намаляване и пълното ликвидиране на компенсираниите свръхнормативни запаси в края на 1976 г., както и усилията за изпълнение на плана за реализацията и другите планови показатели дадоха възможност да се постигне значително изпълнение на поставената задача за ускоряване обрращаемостта на оборотните средства. През 1976 година е постигната обрращаемост на оборотните средства 72,08 или 5,74 дни ускорение, като е реализирана относителна икономия от оборотни средства в размер на 899 млн. лева. Или само за 1976 г. беше постигнато около 80 % от реализираното ускорение за цялата шеста петилетка. Планираната обрращаемост не е постигната само с 0,18 дни за 1976 г., което означава, че средногодишният размер на фактически използваните оборотни средства от стопанските министерства и организации през миналата година е бил с 27,5 млн. лева повече от планираните оборотни средства, представляващи само 0,2 % от общия размер на оборотните средства, включени в програмата.

Представа за това как е изпълнена програмата за ускоряване обрращаемостта на оборотните средства през 1976 г., по министерства и други ведомства, дават данните в следващата таблица

Таблица № 16
/дни/

МИНИСТЕРСТВА И ДРУГИ ВЕДОМСТВА	Обрращаемост на оборотните средства			/-/ускорение /+ /забавяне спрямо програмата	/-/ускорение /+ /забавяне спрямо отчета за 1975 г.
	Отчет за 1975 г.	По програмата	Отчет за 1976 г.		
А	1	2	3	4	5
М-во на енергетиката	59,53	43,90	40,76	- 3,14	- 18,77
М-во на минералните ресурси	59,80	55,68	59,89	+ 4,21	+ 0,09
М-во на химическата промишленост	59,65	46,70	54,20	+ 7,50	- 5,45
М-во на машиностроенето и металургията	110,21	86,68	95,99	+ 9,31	- 14,22

A	1	2	3	4	5
М-во на електрониката и електротехниката	77,31	67,32	73,71	+ 6,39	- 3,60
М-во на леката промишленост	70,20	61,27	60,07	- 1,20	- 10,13
М-во на горите и горската промишленост	39,78	37,34	37,10	- 0,24	- 2,68
М-во на земеделието и хранителната промишленост	122,91	113,72	117,74	+ 4,02	- 5,17
М-во на строежите и архитектурата	74,01	71,69	66,31	- 5,38	- 7,70
М-во на транспорта	51,01	49,07	43,82	- 5,25	- 7,19
М-во на съобщенията	48,93	45,81	49,60	+ 3,79	+ 0,67
М-во на снабдяването и държавните резерви	61,11	60,12	58,19	- 1,93	- 2,92
М-во на вътрешната търговия и услугите	116,12	119,15	118,54	- 0,61	+ 2,42
Централен кооперативен съюз	84,45	83,54	79,05	- 4,49	- 5,40
Столичен градски народен съвет	59,45	61,66	51,55	- 10,11	- 7,90

Макар че по-нататък се изяснява малко по-подробно въпросът за структурата на запасите в народното стопанство по признака - компенсирани и некомпенсирани - още тук следва да се отбележи, че при други равни условия толкова голямо намаление на компенсираните запаси само по себе си не е желателно и не може да се разглежда само като положително явление, защото то освен ускоряване на обръщаемостта на оборотните средства означава също и повишаване на напрежението в работата на предприятията при условията на известна недостатъчност на запасите за нормална производствена дейност. Работата е там обаче, че в случая това голямо намаление на компенсираните свърхнормативни запаси бе извършено не при други равни, а при други неравни условия. Става дума за това, че свърхнормативните запаси от особено нужни суровини и материали, които трябваше да се натрупват в народното стопанство по съзнателен път във връзка с изменение на конюнктурата на международните пазари, във връзка с осигуряване изпълнението

на едни или други договорни задължения на страната и т.н. със съответни протоколни решения, са извадени от състава на свръхнормативните запаси. Ако те не бяха извадени, всъщност обемът на компенсираниите свръхнормативни запаси в народното стопанство като цяло нямаше да бъде 280 млн. лева по-малко от норматива, а щеше да бъде почти на нивото на самия норматив. И при това положение обаче си остава въпросът, че в случая става дума именно за компенсираниите свръхнормативни запаси, а не за некомпенсираниите.

Трябва обаче да се отбележи, че въпреки постигнатите добри резултати от изпълнението на програмата за ускоряване на обращаемостта на оборотните средства и за ликвидирането на компенсираниите свръхнормативни запаси, редица основни стопански министерства не изпълниха програмата и допуснаха наличието на значителни некомпенсирани свръхнормативни запаси. Тъкмо ликвидирането на тези запаси се превръща в една от главните задачи при по-нататъшното изпълнение на програмата. Техният размер общо за народното стопанство към 31.XII.1976 г. възлиза на 223 млн. лева. По-голямата част от тези запаси са от суровини и материали - 139 млн. лева и готова продукция - 94 млн. лева, докато компенсираният размер на запасите е под норматива за суровини и материали с 42 млн. лева, а за готовата продукция - с 8 млн. лева. От една страна, това показва, че докато в едни стопански организации и подразделения запасите от суровини и материали са под нормативните потребности, то в същото време в други организации запасите превишават значително тези потребности. От друга страна, може да се направи изводът, че докато в едни стопански организации определени суровини и материали не достигат, то в други тези същите суровини и материали са в излишък. Този факт е израз на големия въпрос за качественото равнище на снабдителската дейност изобщо и за равнището на регулирането на оперативните връзки в икономиката в частност.

Поради наличието на некомпенсирани свръхнормативни запаси не се изпълниха задачите по програмата от Министерството на машиностроенето и металургията, Министерството на химическата промишленост, Министерството на електрониката

и електротехниката, Министерството на земеделието и хранителната промишленост и Министерството на съобщенията, което се вижда от данните в таблица № 16.

Високата степен на специализацията и ешелонирането на производството обективно довеждат до все по-голямо усложняване на икономическите отношения и оперативните връзки в народното стопанство. Тяхното управление и регулиране изискваше да се приложи докрай новият подход при планирането, а именно съставянето на плановете да се съпровожда от склучването на договори, с които да се установяват конкретните потребности на стопанските комплекси, министерствата, техните организации и подразделения. Тъкмо в прилагането на този подход редица министерства и организации не доведоха работата докрай, като не даваха приоритет на потребителите за задоволяване в максимална степен на заявените от тях потребности. Това е първата причина за неизпълнение на задачите за обращаемостта в посочените по-горе министерства. Така например в Министерството на машиностроенето и металургията не бяха осигурени с договори за реализация и останаха нереализирани 16 х. тона безшевни стоманени тръби за около 5 млн. лева и пресукала за двоен сук за около 2,6 млн. лева, 40 хил. броя домашни хладилници за около 1,2 млн. лева. В търговската мрежа има 111 хил. броя хладилници с ограничено потребителско търсене. Причините за това са главно ниските технико-експлоатационни качества на тази продукция. В същото министерство значителни трудности се срещат и при реализацията на металорезещите машини - РВ 001 и РВ 002 с програмно-цифрово управление, което управление показва дефекти. Поради несклучени договори за износ с някои социалистически страни не бе изпълнено производството на машини за хранително-вкусовата промишленост, а суровините и материалите за тези машини останаха като свръхнормативни запаси. В Министерството на електрониката и електротехниката през 1976 бе предвидено производството на продукцията с неосигурена реализация за над 90 млн. лева. Тази продукция беше разпоредено да се закупи авансово от външнотърговските организации за сметка на плана за 1977 година. Главната причина за затрудненията при реализацията е незадоволителното качество и ниското техническо равнище на произвежданата продукция. Произвежда се сравнително остаряла продукция, която не намира реализация както на вътрешния, така и на международния пазар. В Министерството на хими-

ческата промишленост останаха нереализирани полинозни щапелни влакна за 7,1 млн. лева, тъй като не отговарят на стандартите и на изискванията за качество на текстилните предприятия и на международните пазари. В Министерството на леката промишленост към края на 1976 г. е имало готова продукция без осигурена реализация за 8,8 млн. лева и със затруднена реализация за 3,1 млн. лева главно поради лошо качество, неподходящи асортименти и разцветки. По тази причина беше отказано договарянето от чуждестранните купувачи на около 1,1 млн. броя планирани за износ мъжки и детски вълнени облекла, шлифери, спортни облекла, мъжки ризи и др.; 4 хил. броя дамски халата и 3 хил. чифта обувки – рекламирани от СССР поради лошо качество.

Друга, също така основна причина за наличие на свръхнормативни запаси беше неправилното и неточно установяване в някои случаи на потребностите от суровини и материали от министерствата-потребители или на недостатъчен контрол и слабости, допускани от страна на Министерството на снабдяването и държавните резерви при изпълнението на плана за материално-техническото снабдяване. Планът за доставките на редица суровини и материали значително е преизпълнен, което се вижда от следните по-типични случаи:

Таблица № 17

НАИМЕНОВАНИЕ НА СУРОВИНИТЕ И МАТЕРИАЛИТЕ	Мярка	1 9 7 6 година		
		План	Отчет	%
А	1	2	3	4
Стоманени тръби	тона	175 581	207 317	118,1
В т.ч.:				
За М-во на машиностроенето и металургията	тона	67 378	79 923	118,6

А	1	2	3	4
Огнеупорни материали	тона	192 252	218 937	113,9
В т.ч.:				
за М-во на леката промишленост	тона	9 800	14 250	145,4
за М-во на минерал- ните ресурси	тона	250	652	260,8
Иглолистни греди	м ³	228 038	301 027	132,0
В т.ч.:				
за М-во на земеде- лието и хранител- ната промишленост	м ³	5 421	46 493	857,7

Тук трябва да се добави и това, че все още не е преодолена неритмичността в доставките. Министерството на снабдяването и държавните резерви не регулираше своевременно и оперативно в достатъчна степен доставките съобразно изменящите се потребности в процеса на изпълнението на плана. Така например в Стопанския химически комбинат – Девня в началото на 1976 г. съществуваше реална опасност да спре производството на сярна киселина, поради липсата на пиритен концентрат, докато през четвъртото тримесечие са доставени над 105 хил. тона; за деветмесечието в комбината са получени само 158 тона кизелгур, а през четвъртото тримесечие – 2 212 тона. Подобни случаи има и в други заводи на Министерството на химическата промишленост.

Като друга причина за образуването на некомпенсирани свръхнормативни запаси следва да се посочи обстоятелството, че в някои министерства съществува значително отклонение между нормативите в дни за запаси, определени на база утвърдените лимити за суровини и материали, и периодичността на доставките. Несъпадението на ритмичността на доставките по договорите за снабдяване с величината на нормативите за запаси е една причина, която за съжаление все още се подценява

както от органите на снабдяването, така и от самите потребители, а така също и от планиращите органи, макар че всъщност е причина с особено важно значение.

Като трета причина трябва да се посочи общото неизпълнение на плана и особено на плана за материалните и другите разходи на 100 лева чиста продукция в промишлеността. При план общо за страната 242,45 лева бяха извършени материални и други разходи за 264,04 лева или преразход от 8,9 %. Този преразход в отделни министерства е значително по-голям: в Министерството на химическата промишленост - 13,9 %, в Министерството на машиностроенето и металургията - 11,6 %, в Министерството на леката промишленост - 6,7 % и др. Употребата на повече материали, главната съставна част на материалните и други разходи, е предизвикала нуждата от повече доставки и поддържане на по-големи количества запаси, една част от които са останали като свръхнормативни.

Недостигането в определените нормативни срокове на проектните мощности и другите технико-икономически показатели на въведените в действие основни фондове, както и несвоевременното усвояване на новите изделия и лицензии се явява като четвърта важна причина за неизпълнението на плана за реализацията и за образуването на свръхнормативни запаси, а оттам и за забавянето на обращаемостта на оборотните средства. По тази причина през 1976 г. например, стопанският химически комбинат - Девня не изпълни плана за реализацията с 55,6 млн. лева или с 18,5 %. Суровините и материалите за производството на планираната продукция бяха доставени, поради което в края на годината в комбината бяха образувани свръхнормативни запаси за около 20 млн. лева, а плановата обращаемост на оборотните средства се забави с около 25 дни. Такова е положението и в Завода за целулоза и картон в гр. Разлог и в други заводи в Министерството на химическата промишленост. Особено характерен е случаят с внедряването в производството на Завода за дизелови двигатели "В. Коларов" - Варна на двигателите "Перкинс" (по английски лиценз). Поради липса на предварителна подготовка, на специализирани мощнос-

ти и несъздадена добра организация за производство на възли и детайли, вместо 40 600 броя двигатели, съгласно утвърдения ТИД, през 1976 г. са произведени 4 032 броя двигатели. В резултат на това в завода системно се образуват свръхнормативни запаси от материали и незавършено производство.

Петата основна причина, която в значителна степен влияеше върху изпълнението на задачите за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства, бяха извършваните от компетентните органи промени в производствените програми, което не във всички случаи се съпровождаше със съответни комплексни изменения и в останалите показатели на плана и по-конкретно в плана за материално-техническото снабдяване, въпреки изричните разпоредби на нормативните актове за управление на икономиката. Така например само промяната на плана на някои министерства, която се извърши в края на 1976 г., без да се отрази това изменение в програмата, доведе до нейното неизпълнение с около 0,2 дни.

Друга причина за образуване на свръхнормативни запаси, която е характерна за Националния строителен комплекс, е планирането на доставките на строителните материали без наличието на спецификации към проектите и сметните документации, а даже и без наличието на проекти и сметни документации. Това става причина на едни строителни обекти да се образуват излишни и ненужни запаси от даден вид, докато на други - те се явяват недостатъчни.

Към изброените основни причини за образуването на свръхнормативни запаси от готова продукция, а оттам и до неефективното използване на оборотните средства, трябва да се прибави и незадоволителното качество на немалка част от продукцията. По-горе бяха посочени някои случаи за производство на продукция с незадоволително качество. Тук е необходимо да се добави влиянието на тази причина върху крайното потребление на продукцията. Така например поради производството на некачествени и нестандартни влакна от системата на Министерството на химическата промишленост е незадоволително и качеството на готовата продукция в леката промишленост

През 1976 г. са получени полимозни влакна - 6 % първо качество, 62, % - второ качество и 32 %, неотговарящи на определените стандарти, Подобно е положението с полиамидната коприна "Видлон", изкуствените кожи и др. Контролните органи към Министерството на химическата промишленост допускат производството и експедицията на некачествена и нестандартна продукция. От друга страна, при производството на предмети за потребление от Министерството на леката промишленост се допуска недостатъчно разнообразие в структурата, външния вид, асор- (тимента и десентурата на тъканите и облеклата, груби нарушения на технологическата дисциплина при производството на облеклата и други.

Всичко това води до залежаването и затруднения в продажбата на значителни количества стоки в системата на Министерството на вътрешната търговия и услугите. От направени проучвания е установено, че към края на 1976 г. в търговията на едро има такива стоки за 167 млн. лева, или 16,5 % от общата стокова наличност, което неоправдано ангажира оборотни средства. Само в системата на ДСО "Валентина" има залежали, демодирани и други стоки за около 14 млн. лв., поради което и обрачаемостта на оборотните средства е забавена в това обединение със 136 дни. В търговската мрежа, освен посочените вече 111 хил. броя домашни владилници, залежават и над 110 хиляди броя телевизори. В системата на ДСО "Булгарплод" е затруднена реализацията на около 25 хил. тона месно-зеленчукови консерви за над 25 млн. лева.

Като обобщение на причините и факторите, които предизвикват формирането на свръхнормативните запаси и чието действие все още не е премахнато в икономиката, може да се посочи, че въпреки големите възможности, които съществуват на базата на добре формиран план на национално равнище и по комплекси, на базата на добре регулирани

с плана основни пропорции в икономиката органите на стопанското управление все още не са усвоили изкуството и достатъчно добре да регулират и сключват чисто оперативните връзки в икономиката. Регулирането и формирането на оперативните връзки в икономиката освен всичко друго изисква и особена чуткост и грижовност от съответните дейци и специалисти, изисква и своевременна и компетентна реакция от страна на тези кадри на всяко изменение, което налага животът в стопанската дейност, което е невъзможно отнапред предварително да се предвиди и да се заложи в плана, изисква докрай да се ликвидира с чиновническото спокойствие на отделни хора и специалисти. Оперативните връзки не са големите пропорции в икономиката, макар че са в края на краищата техен израз. Оперативните връзки са най-конкретният израз на тези пропорции и зависят освен от тях още и от неизброимо количество конкретни факти и случаи, които нито е възможно, нито е необходимо отнапред и предварително да се фиксират в плановете показатели. За това са договорите, за това е ежедневната дейност на плановици, проектанти, снабдители, доставчици, търговци, банкери, финансисти и т.н., за да се осигурява сключване и на оперативните връзки в икономиката. Работата по усвояване на изкуството на управление на оперативните връзки, следва да се доведе до край. Освен всички други мероприятия, тук най-много ще съдействува и новият икономически механизъм и новите положения за организацията на работната заплата, както и повишаването на отговорностите и изискванията към тези кадри, предявявани от съответните партийни и държавни органи.

III. КОНТРОЛ ПО ФОНДА "РАБОТНА ЗАПЛАТА"

Контролът по разходването на фонда "Работна заплата" през 1976 г. на министерствата, другите ведомства, стопанските организации и поделенията се извършваше в съответствие с нормативните актове за управление на икономиката, утвърдени със 160-то постановление на Министерския съвет от 1975 година.

Във връзка с контрола по разходването на фонда "Работна заплата" на банката следва да се представят в началото на годината редица документи, като годишни планови схеми, нормативи, лимити, показатели, наредби за организацията на работната заплата и други, свързани с прилагането на нормативните актове.

Почти всяка година през първото тримесечие банката не е в състояние да извършва необходимия контрол по разходването на фонда "Работна заплата", тъй като не се представят изискваните се документи, поради несвоевременното изготвяне от стопанските министерства и организации на нормативите, лимитите, показателите, насрещните планове, наредбите за организация на работната заплата и други. Така през 1976 г. Министерството на труда и социалните грижи даде разрешение да се отпускат авансово средства за заплати на стопанските организации до края на месец март. След това бе разрешено да се отпускат средства за заплати на стопанските организации и поделения, които не са представили наредби за организация на работната заплата и вътрешни правила, като на ръководните кадри се удържаха временно 20 % от аванса за месец май до представяне на тези документи.

През 1976 г. банката анализираше съвместно със стопанските организации и с министерствата допуснатите преразходи на фонд "Работна заплата" и изискваше провеждането на необходимите мерки за тяхното отстраняване.

В изпълнение решението на Бюрото на Министерския съвет, взето с протокол № 16 от 1976 година, преразходите по фонда "Работна заплата" на държавните стопански обединения към 30 юни 1976 г. бяха разгледани от банката съвместно

с органи на Комитета по труда и работната заплата и представители на обединенията и бяха наредени мерки за тяхното отстраняване.

В началото на четвъртото тримесечие на 1976 г. банката направи преценка на очакваните преразходи на фонд "Работна заплата" за годината по комплекси, министерства и други ведомства. Причините за очертаващия се преразход за годината в някои от министерствата и ведомствата бяха разгледани също така между банката, представители на Комитета по труда и работната заплата и на тези комплекси.

За 1976 г. осем национални комплекси, стопански министерства и други ведомства допуснаха преразход на фонд "Работна заплата" общо за 229 382 хил. лева. Най-големи преразходи отчетоха Националният аграрно-промишлен комплекс — 178 654 хил. лева, Националният строителен комплекс — 30 201 хил. лева, Министерството на горите и горската промишленост — 8 804 хил. лева и Министерството на химическата промишленост — 6 150 хил. лева.

По отделни стопански организации преразходът на фонд "Работна заплата" за 1976 г. възлиза на обща сума 125 774 хил. лева, който е допуснат от 88 организации, в т.ч. преразход от 29 938 хил. лева в 32 аграрно-промишлени комплекси, които съставят годишна схема за образуване и разпределение на печалбата. Сумата на тези преразходи е включена в общата сума на преразхода, допуснат от националните комплекси, министерствата и другите ведомства.

Преразходите на фонд "Работна заплата", допуснати за 1976 г., не могат да се съпоставят с преразходите за 1975 г. поради промяна в начина на установяването им за 1976 г., която бе направена със 160-то постановление на Министерския съвет от 1975 година.

Съгласно действащите през 1976 г. нормативни актове за управление на икономиката, фонд "Работна заплата" по отчет на националните комплекси, стопанските министерства и други ведомства и стопанските организации се коригира за всеки про-

цент нарастване или намаляване на планираната обществена производителност на труда по утвърден норматив. Поради неизпълнение на качествените показатели включително на печалбата не можа да бъде достигната и планираната обществена производителност на труда, което доведе до коригиране на фонда "Работна заплата", а от там и до преразход. При това положение главната причина за допуснатите преразходи на фонд "Работна заплата" е неизпълнението на плана за печалбата. Така например Министерството на земеделието и хранителната промишленост не изпълни плана за печалбата за 1976 г. с 409 млн. лева, главно поради допуснатия преразход на себестойността в размер на 301 млн. лева, изплатени в повече вноски за имуществено застраховане - 6 млн. лева, лихви по кредитите за капитални вложения - 10 млн. лева, лихви по просрочени кредити за оборотни средства - 8 млн. лева и други.

В системата на Министерството на земеделието и хранителната промишленост най-големи преразходи са допуснати от ПАО "Българска захар" - 18 875 хил. лева и ДСО "Булгарплод" - 13 918 хил. лева. ПАО "Българска захар" не е изпълнило плана за печалбата с 62 822 хил. лева, поради неизпълнение на плана за реализацията с 67 131 хил. лева и превишение на себестойността на продукцията с 43 209 хил. лева. Производственият план на обединението за 1976 г. е изпълнен 94,46 %.

ДСО "Булгарплод" не е изпълнило плана за печалбата с 30 605 хил. лева. Основната причина е неизпълнението на плана за изкупуването с 556 833 тона, в резултат на което планът за общата промишлена продукция не е изпълнен с 33 855 хил. лева, а планът за реализацията с 28 864 хил. лева.

Преразходът на фонд "Работна заплата" на Националния строителен комплекс се дължи на неизпълнение на плана за печалбата с 30,9 %, а от там на планираната обществена производителност на труда със 7,4 %. В резултат на това утвърдената средна годишна брутна работна заплата е намалена със 120 лева.

По-големи преразходи на фонд "Работна заплата" в системата на националния строителен комплекс имат:

ДСО "Софстрой" - 4 544 хил. лева, ДСО "Промислено строителство" - 4 257 хил. лева и ДСО "Монтажи" - 3 397 хил. лева. Тези преразходи също се дължат на неизпълнение на плана за печалбата, което при ДСО "Промислено строителство" възлиза на 40 %.

Като се имаха предвид влиянието на преразхода на фонд "Работна заплата" върху развитието на паричното обращение и финансовото състояние на организациите, през отчетната година усилията на банката бяха насочени към провеждането на контрол за спазване на нормативните актове за организацията на работната заплата относно формирането и изразходването на фонд "Работна заплата" и правилното прилагане на формите за материално стимулиране в съответствие с постигнатата ефективност и производителност на труда.

В съответствие с разпоредбите на Правилника за образуване на фонд "Работна заплата" и премиране на работниците и служителите, за допуснати преразходи на фонд "Работна заплата" са удържани от заплатите на 29 150 ръководни кадри и специалисти 1 912 хил. лева. Поради ликвидиране на някои преразходи в края на годината, на 2 367 души са върнати удържаните суми в размер на 145 хил. лева. Налагането на санкцията като крайна мярка, беше предхождано, както се посочи от провеждане на редица мерки с които се целеше да се предотврати образуването на преразход на фонд "Работна заплата".

IV. БЕЗНАЛИЧНИ РАЗПЛАЩАНИЯ В СТРАНАТА

Общият безналичен платежен оборот в страната (безналични плащания от стоков и нестоков характер) през отчетната 1976 година, както и безналичните плащания, извършени чрез отделните форми и начини на плащане, и техният относителен дял в общия безналичен платежен оборот се характеризират от данните в следната таблица:

№ по ред	ФОРМИ НА ПЛАЩАНЕ	1975 г.			1976 г.		
		Платеж. докум. /хил. броя/	Обо-роти /млн. лева/	%	Платеж. докум. /хил. броя/	Обо-роти /млн. лева/	%
А	Б	1	2	3	4	5	6
1.	Акцептна - общо	17 813	63 571	54,1	16 791	63 660	48,5
	в това число:						
	облекчени усло-вия на плащане				1 606	5 817	4,4
2.	Вирментна (пла-тежни нарежда-ния)	11 665	47 297	40,3	12 344	58 665	44,8
3.	Всички останали форми	943	6 622	5,6	890	8 882	6,7
	Всичко:	30 421	117 490	100 0	30 025	131 207	100,0

От данните се вижда, че общият безналичен платежен оборот за страната през 1976 г. в сравнение с 1975 г. нараства с 11,7 %, макар че броят на платежните документи намалява с 1,3 %. Налице е увеличение на безналичните плащания по суми по всички форми на плащане. В съответствие с нормативните актове за управление на икономиката през Седмата петилетка банките прилагат от началото на 1976 год. облекчени условия на плащане от сметките на платци с безупречно финансово и платечно състояние. При този начин на плащане сумата на извършените доставки, работи и услуги се предоставя веднага по сметката на доставчика. Тъй като тази система на плащане не се прилагаше през 1975 год., то не може да се направи сравнение на извършените по този начин на плащания през 1976 година.

Ако изключим безналичните плащания, които не се отнасят за доставки, работи и услуги, извършени по вирментната форма на плащане, ще получим чистия размер на безналичните плащания за доставки, работи и услуги в страната през наблюдавания период, както и относителното тегло на отделните форми на плащане в него, което се характеризира от следните данни:

Таблица № 19

№ по ред	ФОРМИ НА ПЛАЩАНЕ	1975 г.			1976 г.		
		Платеж. докум. /хил. броя/	Обо-роти /млн. лева/	%	Платеж. докум. /хил. броя/	Обо-роти /млн. лева/	%
1.	Акцептна - общо	17 813	63 571	76,2	16 791	63 660	71,8
	в това число:						
	облекчени усло-вия на плащане				1 606	5 817	6,6
2.	Вирментна форма	4 630	13 225	15,8	4 924	16 157	18,2
3.	Всички останали форми	943	6 622	8,0	890	8 882	10,0
	Всичко:	23 386	83 418	100,0	22 605	88 699	100,0

От тези данни се установява също нарастване на безналичния платежен оборот от стоков характер в страната по суми с 6,3 %. Това е една постоянна тенденция, която се дължи предимно на ежегодното нарастване на общественото производство в промишлеността, в строителството и в селското стопанство.

И тук обикновената акцептна форма на плащане заема първо място. Това се дължи главно на обстоятелството, че тази форма на плащане дава възможност инициативата за извършване на разплащанията да бъде в стопанските организации-доставчици.

През 1976 година бе извършена съществена промяна в организацията на разплащанията между социалистическите организации, като бе отменена ускорената акцептна форма на плащане. С нейното отменяване се усъвършенствува системата на плащанията и се ликвидира съществуващият автома-

тизъм при кредитирането и разплащанията и свързаните с него неблагоприятни последици. Кредитно-разплащателният механизъм се постави в съответствие с изискванията на Основните насоки за усъвършенствуване управлението на икономиката през седмата петилетка и на всички нормативни актове, издадени във връзка с тяхното прилагане. Създаде се възможност банката да предоставя кредити на стопанските организации и подразделения при доказана висока ефективност и ако е осигурено своевременното им погасяване и на тази основа да упражнява контрол върху дейността на стопанските организации, които нямат средства да заплатят поръчаната от тях стока. Премахна се съществуващата аномалия, при която стоката не се заплащаше от купувача, който я е поръчал, а от банката, която даже не знаеше какви са били основанията на купувача да я поръча. По този начин банката може да установява необходимостта от направените поръчки от купувача и в съответствие с това да му предостави или окаже кредит, като по този начин въздейства за предотвратяване на неефективни действия на купувачите, които най-често водят до образуване на свръхнормативни запаси у едни потребители, а в същото време до недостиг на такива ресурси у други потребители, до разход на валутни средства за внос на ресурси, които залежават, до обездвижване на оборотни средства, до влошаване на общата ефективност и платежоспособност на организациите и до разхлабване на дисциплината въобще, до намаляване на стопанската отговорност.

С новия механизъм при кредитирането и разплащанията се решава въпросът за своевременното извършване на разплащанията между доставчиците и купувачите и се съдейства за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства. От една страна, този механизъм не изключва възмож-

ността един купувач, който няма средства, да получи кредит от банката, но не автоматично и безконтролно. По негово искане и след преценка на банката за ефективността, която ще се постигне с този кредит, за нуждите на които се иска той, и срокът, до който ще се върне, може да му предостави искания кредит, за да заплати получените от доставчика стоки. От друга страна, когато купувачът не разполага със средства или не отговаря на условията за получаване на кредит, банката може да събере дължимите на доставчиците суми от сметките на по-горестоящите органи, включително и от сметките на съответното министерство. Организацията на кредитирането за оборотни средства дава възможност на редовния доставчик да получи кредит от банката за неизплатените на срока негови вземания от нередовния купувач, с което му се осигуряват необходимите средства за заплащане на доставените за негови нужди стоки. Вниманието на банката в бъдещата работа ще бъде насочена към създаването на по-голяма оперативност и гъвкавост при предоставяне на кредитите, за да се осигуряват своевременно разплащанията и скъсява срока между производството и реализацията на продукцията.

Нормативните актове за управление на икономиката през седмата петилетка, одобрени от Министерския съвет, създадоха възможност при понасяне на щети от неизпълнение на договорни задължения ощетените стопански организации и подразделения да събират по безакцептен ред тези щети, при спазване на разпоредбите на Наредбата за договорите между социалистическите организации. Чрез събираната от банката информация се установява, че през 1976 г. 1369 стопански организации и подразделения са издали безакцептни платежни искания за събиране на понесени щети от неизпълнение на договорите от 2951 стопански организации и подразделения - виновници за тези щети - на обща сума 29 410 хил. лева. Все по-голямото нарастване на броя на организациите потърсили възстановяване на щетите, а така също и на сумите на възстановените щети показва,

че социалистическите организации постепенно се убеждават във въздействащата сила на този механизъм за укрепване на договорната и разплащателна дисциплина, независимо, че мащабите на приложението му още не съответствуват на мащабите на неизпълнението на договорните отношения при които е следвало да се приложи този механизъм. В изпълнение на решенията на Министерския съвет банката ще засили своя контрол за да не се допуска взаимно опрощаване на задълженията при неизпълнение на договорите, като ще предлага мерки за въздействие и санкциониране при допускане на констатирани от нея такива случаи на опрощаване на задълженията.

У. РАЗВИТИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПЛАТЕЖНИ И КРЕДИТНИ ОТНОШЕНИЯ

Засилването и разширяването на външноикономическите връзки на НР България, отбелязано като характерна черта за периода на цялата шеста петилетка, продължи с неотслабващи темпове и през 1976 г. – първата година на седмата петилетка.

В съответствие с непрекъснатото развитие на външноикономическите и външотърговските връзки на нашата страна през отчетната година се развиваха и международните платежни и кредитни отношения на банката.

Общият обем на разплащанията с чужбина възлезе на 20 651 млн.вал.лева срещу 18 994 млн.вал.лева през 1975 г., като е постигнато увеличение от 8,7 %. Само разплащанията по кредитните операции на банката възлязоха на 7 377 млн.вал.лева, срещу 7 392 млн.вал.лева през 1975 година.

В резултат на задълбочаващото се участие на страната в социалистическата икономическа интеграция и в международното разделение на труда, както и на развитието на сътрудничеството с несоциалистическите страни, външотърговският стокообмен през 1976 г. нарасна в сравнение с 1975 г. с 8,4 %. Общата сума на външотърговския стокообмен, разплащанията по които са извършени чрез банката, възлезе през 1976 г. на 10,6 млрд.вал.лева срещу 9,8 млрд.вал.лева през 1975 година. Разплащанията чрез банката по другите текущи операции от стоков и нестоков характер възлязоха на значителната сума от 2,7 млрд.вал.лева за 1976 г. срещу 1,8 млрд.вал.лева през 1975 година.

1. Участие на банката в социалистическата икономическа интеграция

През 1976 г. страните-членки на СМВ в изпълнение на приетата през 1971 г. Комплексна програма за по-нататъшно задълбочаване и усъвършенстване на сътрудничеството и развитие на социалистическата икономическа интеграция продължиха дейността по разработването и изпълнението на меро-

приятия, свързани с интеграционните процеси, както и в предходните години, банката активно съдействуваше при разработването и решаването на проблемите по усъвършенствуване на валутно-финансовите отношения между страните-членки на СИВ, произтичащи от Комплексната програма, а именно:

- по повишаване ролята на колективната валута (преводната рубла) и разширяване сферата на нейното приложение;
- по възможността за използване на активите в преводни рубли на страните-членки на СИВ;
- по привличането на трети страни в системата на многостранни разплащания в преводни рубли;
- по многостранното балансиране на стокообмена на страните-членки на СИВ;
- по уточняване на взаимно съгласувани курсове или коефициенти на националните валути към преводната рубла и помежду им и други.

На основата на постоянното развитие на външната търговия и другите външноикономически отношения между социалистическите страни още повече се разшириха връзките на банката с Международната банка за икономическо сътрудничество - Москва, чрез която се осъществяваха всички разплащания със страните-членки на СИВ. През 1976 г. към системата за многостранни разплащания в преводни рубли се присъедини и Република Куба.

През 1976 г. банката извърши разплащания по стокообмена със Съветския съюз и другите социалистически страни в размер на 8,2 млрд. вал. лева срещу 7 млрд. вал. лева през 1975 година. Относителният дял на разплащанията по стокообмена със социалистическите страни спрямо общия обем на разплащанията по стокообмена през 1976 г. възлезе на 77,3 % срещу 71,4 % през 1975 година.

За обезпечаване на разплащанията на страната при извършване внос от социалистическите страни на ценни суровини, материали, машини, съоръжения и други стоки за раз-

витието на народното стопанство, през 1976 г. под формата на краткосрочни кредити в преводни рубли бяха привлечени от МВРС, Москва средства в размер на 897 млн. преводни рубли, срещу 1 140 млн. преводни рубли през 1975 година.

През 1976 г. банката обезпечи получаването от Международната инвестиционна банка - Москва на кредит за пътно-строителни машини в размер на 20 млн. преводни рубли. С това размерът на получените средносрочни и дългосрочни кредити за изграждане на важни интеграционни обекти нарасна на 500, 1 млн. преводни рубли, от които 334, 7 млн. преводни рубли в конвертируеми валути. С помощта на тези кредити беше доставено оборудване за влезлите в експлоатация фабрика за цигари в Стара Загора, разширението на цигарената фабрика в Хасково, завода за феромагнити в Перник, завода за кондензатори в Кюстендил, реконструкцията на завода за хладилници "Антон Иванов" в София и завода за тънки електроди в Ихтиман. През 1976 г. от предоставените кредити бяха използвани 121 млн. преводни рубли, в това число 70 млн. преводни рубли в конвертируеми валути за участието на нашата страна в строителството на магистралния газопровод Оренбург - западна граница на СССР, за доставка на оборудване за лагерния завод в Сопот и трикотажната фабрика "Билиана" в Петрич. Към 1.1. 1977 г. остават за ползване от МВРС кредити в размер на 317 млн. преводни рубли, в това число 202 млн. преводни рубли в конвертируеми валути главно за участието на нашата страна в изграждането на газопровода Оренбург - западна граница на СССР и за внос на оборудване за завода за фаянсови плочки в Исперих.

През изтеклата година задълженията на страната в социалистическа валута се увеличиха от 1 124 млн. вал. лева на 31.XII.1975 г. (630 млн. вал. лева задължения по ползвани двустранни правителствени кредити и 494 млн. вал. лева пасивни салда по текущите плащания при МВРС и по клирингите с другите социалистически страни) на 1 254 млн. вал. лева към 31.XII.1976 г. (527 млн. вал. лева задължения по ползвани двустранни правителствени кредити и 727 млн. вал. лева пасивни салда по текущите плащания при МВРС и клирингите с другите социалистически страни). Ръстът на увеличението на

задълженията в социалистическа валута през 1976 г. е равен на 11,6 %, срещу 34,1 % за 1975 година.

От горните данни се вижда, че независимо от намалението на задълженията на страната по ползуваните двустранни правителствени кредити със 103 млн.вал.лева през 1976 г., общият им обем нараства със 130 млн.вал.лева, главно поради увеличаване на дълга ни по текущите плащания при МВМС. Това се дължи преди всичко на реализираното при МВМС пасивно салдо към СССР за годината в размер на 377 млн.вал.лева, произтичащо предимно от извършената през 1976 г. корекция на контрактните цени. Корекцията на контрактните цени формира големи пасивни салда към СССР за периода на цялата седма петилетка, с което още през отчетната година възникнаха сериозни трудности по разплащанията на страната в преводни рубли посредством Международната банка за икономическо сътрудничество в Москва. В течение на годината се наложи, поради изложените по-горе причини, да се искат допълнителни кредити от МВМС над първоначално утвърдените кредитни лимити.

През отчетната година вземанията на страната по предоставени от нас кредити на социалистическите страни са се увеличили от 64,6 млн.вал.лева към края на 1975 г. на 85,5 млн.вал.лева към края на 1976 г. или с 32,4 %. Увеличението на вземанията е резултат на предоставени от нашата страна и използвани през 1976 г. от Социалистическа република Виетнам, Република Куба, Кореиската народнодемократична република и Монголската народна република кредити.

2. Участие на банката в развитието на икономическите отношения с несоциалистическите страни

Изтеклата 1976 г. се характеризира с това, че след най-дълбоката и тежка в следвоенния период икономическа криза в капиталистическия свят, която се проявяваше с намаление на производството или с отсъствие на всякакъв растеж, с неотслабваща инфлация, с нарастване на безработицата и трудности в сферата на международните плащания, в началото на годината настъпи краткотрайно оживление на икономическата конюнктура. Веднага след това обаче оживлението

отстъпи първоначално място на забавяне на икономическите темпове и прекратяване на растежа на промишленото производство, а след това отново настъпи и спадане. Кризисните явления отново обхванаха почти всички отрасли на капиталистическата икономика.

Неустойчивостта на икономическото развитие предопредели усложненията в платежните баланси на редица страни, неустойчивост на курсовете и по-нататъшното обезценяване на редица от водещите капиталистически валути. Международните кредитни пазари също така се развиваха под влиянието на продължаващата икономическа криза.

Състоянието на платежните баланси и размерът на външните задължения на развиващите се страни показаха по-нататъшно влошаване, с което се намали тяхната платежоспособност.

В тази усложнена валутно-икономическа обстановка банката оказва активно съдействие за бързо развиващите се икономически отношения с несоциалистическите страни, като осигуряваше своевременно всички разплащания от стоков и нестоков характер. Наред с това тя полагаше усилия за ефективно насочване на валутната наличност на страната, за максимално използване условията и възможностите на валутните и кредитните пазари, за удовлетворяване нуждите на нашето народно стопанство от валутни средства.

През изтеклата година банката извърши разплащания по стокообмена с несоциалистическите страни в размер на 2,4 млрд. валутни лева срещу 2,6 млрд. вал. лева за 1975 година.

а) Участие на банката в развитието на икономическите отношения с развитите капиталистически страни

Както в предходните години, така и през 1976 г. преобладаващата част от разплащанията с несоциалистическите страни се извършваше с развитите капиталистически страни.

Разплащанията по стокообмена възлязоха на 1 700 млн. вал. лева.

Значително се увеличиха разплащанията по кредитните операции, които възлязоха на 5 205,2 млн.вал.лева срещу 4 431,2 млн.вал.лева през 1975 г. или 17,5 %. (В общия обем на кредитните операции се включват и кредитните операции в несоциалистическа валута с МБИС, МИБ, Иран и Ирак).

През 1976 г. бяха договорени и получени кредити в несоциалистическа валута в размер на 2 840,4 млн.вал.лева при план 2 690,0 млн.вал.лева, в т.ч.:

- инвестиционни кредити	-	101,6	млн.вал.лв.
- стокови кредити	-	640,3	" " "
- средносрочни финансови кредити	-	307,4	" " "
- краткосрочни финансови кредити	-	1 791,1	" " "

Същевременно са изплатени 2 364,8 млн.вал.лева кредити при план 2 148,0 млн.вал.лева, в т.ч.:

- инвестиционни кредити	-	53,9	млн.вал.лв.
- стокови кредити	-	721,6	" " "
- средносрочни финансови кредити	-	188,7	" " "
- краткосрочни финансови кредити	-	1 400,6	" " "

Планът по кредитните операции е изпълнен с 7,8 %. Преизпълнението на плана за кредитните операции е главно по линия на краткосрочните финансови кредити - "горещи пари", които се увеличиха с 397 млн.вал.лева вместо с предвиденото по плана увеличение от 149 млн.вал.лева. Това увеличение се наложи главно поради неизпълнение на плана за валутните постъпления от износа в размер на около 220 млн.вал.лева.

Тези "горещи пари", чиито срок е предимно 3 или 6 месеца и по изключение 1 година, създават изключително голямо напрежение в платежния баланс на страната и съществува риск при евентуално изостряне на кризата на капиталистическата валутна система и временно затваряне във връзка с това на международните кредитни пазари да изправи страната пред сериозни затруднения.

Във връзка с взетите мерки за съкращаване на разходите по вноса планът за привличане на инвестиционни и стокови кредити е изпълнен съответно 92,3 % и 80,0 %.

Планът за привличане на средносрочни финансови кредити е изпълнен 81 %. Неизпълнението се дължи предимно на неполучаването на финансовия кредит от Иран, предназначен за инфраструктурни обекти и някои обекти на земеделието и хранителната промишленост, за който има принципна договореност. Освен това настъпиха и някои промени в отношението и практиката на банките от западните страни, при предоставянето на средносрочни финансови кредити на социалистическите страни, в т.ч. и на нашата страна.

Налице е постоянен и непрекъснато засилващ се натиск за приемане на редица неизгодни за нас клаузи, предоставяне на данни и информации, представляващи държавна тайна, оскъпяване на кредитите, настойчиви опити за контрол върху тяхното използване и други. Очевидно е, че в случая не се касае до обичайни конюнктурни промени, а до една целенасочена и последователна политика спрямо нашите страни, съпроводена с обработка чрез пресата и под други форми на общественото мнение относно увеличаване задължнялостта на социалистическите страни към Запада.

Значителният размер на ползуваните досега кредити е също една от причините за трудностите по по-нататъшното осигуряване на необходимите ни кредити.

Предприетите мерки в изпълнение решенията на 13-ия пленум за съкращаване на разходите по вноса и другите плащания, независимо от неизпълнението на плана по износа, доведоха до известно подобряване на платежния баланс на стра-

ната към 31.XII.1976 г. в сравнение с предвиденото салдо по валутния план в размер на 70 млн.вал.лева (предвидено пасивно салдо по валутния план - 599 млн.вал.лева, реализирано пасивно салдо - 529 млн.вал.лева). В резултат на това задълженията на страната в несоциалистическа валута към 31.XII.1976 г. възлязоха на 3 813 млн.вал.лева срещу 3 883 млн.вал.лева, предвидено по плана.

За подобряването на платежния баланс допринесе и доброто изпълнение на резервната програма на банката за икономии на несоциалистическа валута от банкови операции.

В резултат на усилията на банката за използване на конюнктурата на международните и национални кредитни пазари, ускоряване на постъпленията от износа чрез подобряване организацията и качеството на работата и други мероприятия бе реализирана икономия от лихви в размер на 75 млн.вал.лева.

б/ Участие на банката в развитието на икономическите отношения с развиващите се страни

Успешно продължиха да се развиват и отношенията с развиващите се страни. През 1976 г. банката е извършила разплащания с развиващите се страни общо за 750 млн.вал.лева, в т.ч. 617 млн.вал.лева по стокообмена.

И през 1976 г., както и през 1975 г. банката продължи усилията за намаляване на активните и увеличаване на пасивните салда по клиринговите сметки с развиващите се страни. В резултат на тези усилия към края на 1976 г. активните салда по тези сметки възлизат на 46,6 млн.вал.лева, срещу 60,6 млн.вал.лева в края на 1975 година. В същото време пасивните салда показват увеличение на 29,8 млн.вал.лева в края на 1976 г., срещу 26,2 млн.вал.лева в края на 1975 година.

В резултат на продължилите и през 1976 г. усилия за преминаване към плащания в конвертируема валута с развиващите се страни бяха ликвидирани клирингите с Египет и Гвинея.

Продължи и сътрудничеството в областта на кредитните отношения с развиващите се страни, като през 1976 г. бяха предоставени нови кредити от нашата страна в размер на 15 млн.вал.лева, срещу 10 млн.вал.лева през 1975 година. Понастоящем в сила са 44 кредитни спогодби с 26 развиващи се страни, съгласно които са предоставени кредити на обща сума 569,8 млн.вал.лева, от които са използвани 155,3 млн.вал.лева и погасени 47,3 млн.вал.лева. От предоставените кредити са използвани 27,3 %, а от използваните кредити са погасени 30,5 %. В резултат на положените усилия и подобрения банков контрол погасяването на използваните кредити се извършва своевременно, като случаите на забава значително намаляха.

Все още използването на предоставените на развиващите се страни кредити е малко, като основните причини за това са същите както и в предходните години: от една страна – главно поради недостатъчното обвързване на сумата на предоставените кредити с действителните нужди и възможности на развиващите се страни, а също и в резултат на продължаващото задълбочаване на икономическите и валутно-финансови затруднения на тези страни, и от друга страна – несвоевременното изпълнение от някои външотърговски организации на договорните им задължения по доставката на комплектни обекти.

3. Обслужване развитието на туризма

През отчетната 1976 г. банката е изкупила валута от чуждестранни лица и туристически организации в размер на 216,9 млн.вал.лева срещу 209,5 млн.вал.лева за 1975 г., като от изкупената валута през 1976 г. 153,2 млн.вал.лева е социалистическа (по непреизчислени стойности) и 65,7 млн.вал.лева – несоциалистическа валута. Същевременно банката е предоставила на български туристи валута за 37,2 млн.вал.лева срещу 39,9 млн.вал.лева за 1975 година. През течение на годината банката осигури нормално обслужване на туристическия обмен, като провеждаше необходимия контрол при обмяната на валутата.

VI. СЧЕТОВОДНО-ОТЧЕТНА РАБОТА И ИЗГРАЖДАНЕ АСУ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

1. Счетоводно-отчетна работа

Обемът на счетоводно-отчетната работа на банката през 1976 г. в сравнение с 1975 г. показва намаление. Броят на представените в банката платежно-разплащателни документи през 1976 г. възлиза на 56 233 000, докато техният брой през 1975 г. е бил около 60 000 000. Намалението се дължи главно на настъпилата промяна във формите на плащанията и проведената концентрация в народното стопанство. Като се има пред вид обаче, че броят на счетоводителите спрямо 1975 г. не е променен и че трудоемкостта на действащите форми на плащания е по-голяма, реално намаление в натовареността на банковите счетоводители няма.

Счетоводната отчетност при банковите клонове бе на добро ниво. Спазваха се графици за приемане, контрол и счетоводно отчитане на постъпилите платежно-разплащателни документи. Намаляха слабостите и грешките, в резултат на което изправителните счетоводни ордери заеха незначителен дял от общия брой на ордерите. В тази насока значително допринесе доставената през 1976 г. канцеларска техника.

2. Изграждане АСУ на банковата система

През отчетната година работата по изграждането на АСУ бе насочена към изпълнение на задачите за по-нататъшното проектиране на отделните подсистеми на финансовите и кредитни институти, за поддържане и актуализиране на действащите проекти, за ефективно използване на наличната електронно-изчислителна техника и за подготовка и разширяване на материално-техническата база на АСУ.

В областта на проектирането и внедряването на отделните подсистеми на АСУ, бяха изпълнени задачите, поставени с годишния план. През годината се работи общо по осемнадесет теми и задачи. Завършени бяха едно пред-

проектно проучване, шест технически проекта и един работен проект. Освен това беше извършена преработка и разширение на четири действащи проекти и задачи в това число: проекта за "Текущите сметки за безкасови плащания на гражданите", който беше внедрен на цялата територия на град София; проектът за обработка на икономическата информация по обращаемостта на оборотните средства, в който бяха отразени някои изменения, свързани с икономическия механизъм, и др.

В изпълнение на 59-то РМС от 1975 г. бяха разработени и съгласувани с Министерството на финансите нови платежно-разплащателни документи на банката.

Планът за ефективния фонд на наличната електронно-изчислителна машина беше изпълнен на 105 %. Значително се повиши производителността на труда на операторите, работещи по обхващане на данни, като средното изпълнение на трудовите норми достигна 120 %.

Значително внимание беше отделено на организирането на новата материално-техническа база на АСУ. В изпълнение на сключените договори, поставено и монтирано бе предимно със собствени сили оборудване за климатизиране на машинните зали, пожароизвестителна и пожарогасителна уредба, както и устройства за аварийно електрозахранване. Също така, беше доставена и пусната в пробна експлоатация електронно-изчислителна система за обхващане и обработка на данни от фирмата МДС. В началото на 1977 г. бе сключен договор с фирмата Юнивак за доставка на основната ЕИМ за нуждите на финансовата и кредитната система на първия етап.

През отчетния период бяха подобрени обхватът и качеството на получаваната и обработваната икономическа информация. По-специално подобрена бе отчетността, свързана с: повишаване контрола върху хода и изпълнението на строи-

телството на наблюдаваните от Министерския съвет обекти; блокираните и отчетени окончателни (безспорни) намаления по сметните стойности на обектите и хонорарите за проучване и проектиране; обращаемостта на оборотните средства; преразходите на фонда "Работна заплата" и изплатените премии и награди; отчитане на начислените лихви по заемите за оборотни средства; за незавършено строителство и проектиране и за капитални вложения – по стопански организации и по отрасли; отчитане състоянието на свръхнормативните запаси на стоково-материалните ценности – по стопански организации и министерства, и др.

VII. КАДРИ И ПОВИШАВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯТА

Настъпилите изменения в числения състав на кадрите в банковата система през 1976 г. в сравнение с 1975 г. се вижда от данните в следващата таблица:

Таблица № 21

A	1975 г.	1976 г.	Индекс 1976 : 1975 г.
A	1	2	3
<u>Общо за банковата система</u>			
Заети служители към 31.XII. – всичко:	14 684	14 744	100,4
От тях жени:	10 747	10 942	101,8
Относителен дял	73,2	74,2	-
<u>При Българска народна банка</u>			
Заети служители към 31.XII. – всичко:	8 000	7 960	99,6
От тях: жени	5 235	5 305	101,3
Относителен дял	65,4	66,5	-

А	1	2	3
<u>Ген. дирекция "ИАСУ"</u>			
Заети служители към 31.XII. - всичко:	195	202	103,6
От тях: жени	146	139	95,2
Относителен дял	74,9	68,8	-
<u>При Българска външотърговска банка</u>			
Заети служители към 31.XII. - всичко:	541	533	98,5
От тях: жени	418	423	101,2
Относителен дял	77,3	79,4	-
<u>При Държавна спестовна каса</u>			
Заети служители към 31.XII. - всичко:	5 948	6 029	101,4
От тях: жени	4 948	5 075	102,6
Относителен дял	83,2	84,2	-

Общо за банковата система отчита се нарастване на кадровия състав с 0,4 %. По-значително е нарастването при Генерална дирекция "Изграждане на АСУ" - с 3,6 % и при ДСК - с 1,4 %, което е свързано с електронизацията на системата и с разширяване дейностите по обслужване на населението. Успоредно с това при Българската народна банка и Българската външотърговска банка се отчита намаляване на кадрите, съответно с 0,2 % и с 1,5 %.

Възрастовата структура на кадрите, общо за банковата система, се вижда от следващите данни:

Таблица № 22

	1975 г.	1976 г.	Индекс 1976/1975
Общо за банковата система			
Всичко	14 684	14 744	100,4
В това число:			
До 30 години	4 602	4 457	96,8
Относителен дял	31,3	30,2	-
От 31 до 50 години	7 593	7 720	101,7
Относителен дял	51,7	52,4	-
От 51 до 60 години	2 111	2 320	109,9
Относителен дял	14,4	15,7	-
Над 60 години	378	247	65,3
Относителен дял	2,6	1,7	-

През отчетната година, в сравнение с 1975 г., се наблюдава неблагоприятната тенденция на стареене на кадровия състав, което се потвърждава от намаляването на относителния дял на кадрите в групата до 30 години (с 1,1 пункта) и от увеличаването на относителния им дял в групите от 31 до 50 години (с 0,7 пункта) и от 51 до 60 години (с 1,3 пункта). Тази тенденция се отчита едновременно и при трите банки. Намалението на относителния дял на кадрите в групата над 60 години е свързано с пенсионирането на един значителен контингент от квалифицирани банкови кадри.

Разпределението на кадрите по признака "трудов стаж" е видно от данните в следващата таблица:

Таблица № 23

	1975 г.	1976 г.	Индекс 1976 : 1975 г.
Общо за банковата система			
Всичко:	14 684	14 744	100,4
В това число:			
До 3 години	2 283	1 449	63,0
Относителен дял	15,5	9,8	-
От 4 до 20 години	7 877	7 999	101,5
Относителен дял	53,7	54,3	-
Над 20 години	4 524	5 296	117,1
Относителен дял	30,8	35,9	-

Измененията в относителния дял на кадрите по отделни групи съобразно трудовия стаж са в зависимост от измененията във възрастовата структура.

Поставените нови задачи и повишените изисквания към банковата система като планово-регулируещ, координиращ и контролен орган наложиха по необходимост разширяване и усъвършенстване на дейността по квалификацията на кадрите. Учебният център при банката, на който е възложена тази дейност, организира и проведе през отчетния период 27 курса с 1 344 курсисти, пред които бяха изнесени 499 часа лекции и осъществени 49 часа събеседвания.

VIII. ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА БАНКИТЕ

Размерът и структурата на приходите и разходите на банките през 1976 г., сравнени с 1975 г., се виждат от данните в следващата таблица:

№ по ред	Приходи и разходи	1975 г. сума	1976 г. сума	% 1976 г. спрямо 1975 г. Разлика: /+ /или /- /
А	1	2	3	4
А. ПРИХОДИ				
1.	Лихви по заеми за оборотни средства, съучастия, ценни книжа и по сметки в чуждестранна валута	315 941	388 037	+ 22,82
2.	Лихви по заеми за капитални вложения	234 166	269 010	+ 14,88
3.	Лихви по заеми за незавършено строителство и прехектиране	129 602	145 192	+ 12,03
4.	Получени лихви от ДСК по сметката ѝ в БНБ	120 324	136 810	+ 13,70
5.	Лихви по специалната сметка на Министерство на финансите при ДСК	22 416	22 416	-
6.	Лихви по заеми за жилищно строителство	16 083	15 889	- 1,22
7.	Лихви по заеми за потребителски нужди	13 786	16 111	+ 16,86
8.	Лихви от вземане на държавния жилищен фонд	3 274	4 186	+ 27,86
9.	Комисионни от продажба на валута	57 585	60 118	+ 4,40
10.	Други комисионни и курсови разлики	16 245	18 761	+ 15,49
11.	Други приходи	4 249	7 757	+ 82,56
Всичко:		933 671	1 084 287	+ 11,61

А	1	2	3	4
	Б. РАЗХОДИ			
12.	Административно-управителни разходи	39 117	37 356	- 4,50
13.	Платени лихви от Българска народна банка на Държавна спестовна каса	120 324	136 810	+ 13,70
14.	Лихви по разплащателни, фондови и други сметки	53 280	53 031	- 0,47
15.	Лихви по обикновени влогове при ДСК	64 743	70 659	+ 9,14
16.	Лихви по жилищни влогове при ДСК	15 750	17 298	+ 9,83
17.	Лихви по кредиторни вземания на държавния жилищен фонд	3 274	4 186	+ 27,86
18.	Курсови разлики	-	42 200	-
19.	Резервирани суми за увеличение на капитала на Българска външнотърговска банка	20 000	-	-
20.	Други разходи	6 826	3 284	- 51,89
	Всичко:	323 314	364 824	+ 12,84
	Печалба	610 357	719 463	+ 17,88
		933 671	1 084 287	+ 11,61

От анализа на общата равносметка за приходите и разходите на банките могат да се направят следните по-съществени изводи:

Общата сума на приходите към 31 декември 1976 г. възлиза на 1 084 287 хил. лева и в сравнение с 1975 г. бележи увеличение със 150 616 хил. лева, или с 11,6 %.

Най-голям дял от приходите заемат събраните лихви. В сравнение с 1975 г., събраните лихви през 1976 г. са се увеличили със 142 059 хил. лева, или с 16,6 %.

От приходите на Българска народна банка най-голям дял към 31 декември 1976 г. заемат събраните лихви по заемите за оборотни средства - 317 643 хил. лева, за капитални вложения - 269 070 хил. лева и за незавършено строителство - 145 192 хил. лева. Общата сума на събраните лихви представлява 99,1 % от приходите ѝ.

При Държавната спестовна каса най-голям дял от приходите заемат получените лихви от БНБ по текущата ѝ сметка. Същите към 31 декември 1976 г. съставляват 66,3 % от приходите на ДСК. Получените лихви от БНБ са увеличени през 1976 г. в сравнение с 1975 г. с 16 486 хил. лева, или с 13,7 %.

Най-голям дял от реализираните приходи от Българска външнотърговска банка заемат приходите от валутна комисиона от продажба на валута и от други комисионни операции, които към 31 декември 1976 г. възлизат на 76 679 хил. лева и представляват 53 % от общите ѝ приходи. В сравнение с 1975 г. приходите от комисионни операции са се увеличили от 73 630 хил. лева на 76 679 хил. лева, или с 9,4 %.

Другите приходи на банките са увеличени към 31 декември 1976 г., в сравнение с 1975 г., с 3 508 хил. лева (от 4 249 хил. лева на 7 757 хил. лева). Увеличението е главно при Българската народна банка от събрани глоби по наредбата за плащанията - с 1 659 хил. лева.

Общата сума на разходите към 31 декември 1976 г. възлиза на 364 824 хил. лева и бележи увеличение в сравнение с 1975 г. с 41 510 хил. лева, или с 12,8 %. Увеличението на разходите е в резултат главно на платени в повече лихви през 1976 г. по текущата сметка на ДСК при БНБ - 16 486 хил. лева и платени 41 497 хил. лева курсови разлики при преоценката на валутните сметки.

Най-голям дял в разходите на БНБ съставляват платените лихви за депозирани средства от ДСК - 136 810 хил. лева. Значителна сума представляват и платените лихви от БНБ по разплащателните, фондовите и други сметки на социалистическите организации. Същите към 31 декември 1976 г. възлизат на 46 500 хил. лева, а към 31 декември 1975 г. възлизат на 45 677 хил. лева, или са увеличени с 823 хил. лева.

От разходите на ДСК най-голям дял съставляват платените лихви по обикновените и жилищно-спестовните влогове на гражданите, които към 31 декември 1976 г. възлизат на 87 957 хил. лева, а към 31 декември 1975 г. са били 80 493 хил. лева, или към 31 декември 1976 г. бележат увеличение със 7 464 хил. лева - 9,3 %.

Административно-управителните разходи на БНБ, БВБ и ДСК възлизат към 31 декември 1976 г. на 37 356 хил. лева, или са намалени спрямо 1975 г. с 1 761 хил. лева (4,9 %). Тези разходи през 1976 г. съставляват 12,2 % от общите разходи, при 12,1 % за 1975 година.

Общата печалба на БНБ, БВБ и ДСК към 31 декември 1976 г. възлиза на 719 463 хил. лева и е увеличена спрямо 1975 година със 109 106 хил. лева, или със 17,9 %.

х

х

х

Предлагам Министерският съвет да приеме следното

РЕШЕНИЕ:

Одобрява отчета за дейността на банковата система през 1976 година.

Приложение: Годишен баланс

ОТ. Написано в 3 екз.

Екз. № 1 - МС

Екз. № 2 - ЦК на БКП

Екз. № 3 - К.Д.

№368/28.VI.1977 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/проф. В. Никифоров/

Г О Д И Ш Е Н

Съставен в 6 екз.

1 за зам. председатели
В. Коларов
2 за службата
3 за ИСУ
4, 5, 6 за годишния отчет
на банката
93 / В. II. 1977 г.
Съставил: Данева

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ДИРЕКЦИЯ СЧЕТОВОДНА

БА Л А Н С
на

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА И
БЪЛГАРСКА ВЪШНОТЪРГОВСКА БАНКА
към 31 декември...1976 г.

АКТИВ

ПАСИВ

раз-дели	Наименование	Сума	раз-дели	Наименование	Сума
III.	НАРИЧНИ СРЕДСТВА		I.	ФОНДОВЕ НА БАНКИТЕ	564.117.182.50
	Резервна каса	448.415.100.05	II.	ЕМИСИИ	2.090.893.472.95
	Каса	28.446.205.53	VI.	ВЛОГОВЕ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	74.400.551.54
IV.	СИЪПОЦЕННИ МЕТАЛИ	41.907.882.30	VII.	ПРИХОДИ И РАЗХОДИ ПО ДЪРЖАВ- НИЯ БЮДЖЕТ И ПО ИЗВЪНБЮДЖЕТ- НИ СМЕТКИ НА БЮДЖЕТНИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ	
V.	СЪУЧАСТНИ И ЦЕННИ КНИЖА	45.493.361.77		Приходи по републиканския бюджет	
VII.	ПРИХОДИ И РАЗХОДИ ПО ДЪРЖАВ- НИЯ БЮДЖЕТ И ПО ИЗВЪНБЮДЖЕТ- НИ СМЕТКИ НА БЮДЖЕТНИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ			Остатък по републиканския бюджет от минали години	656.284.284.00
	Разходи по републиканския бюджет			Бюджетни сметки на народните съвети и на учрежденията им	
III.	СПЕЦИАЛНИ СМЕТКИ НА УЧРЕЖ- ДЕНИЯ И НА ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ			Извънбюджетни сметки на учреждения	1.110.123.820.01
	Специални сметки на учрежде- ния и на обществени организации		VIII.	СПЕЦИАЛНИ СМЕТКИ НА УЧРЕЖ- ДЕНИЯ И НА ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ	
	Разплащания с Министерството на финансите и с други минис- терства и ведомства по валутни операции	4.086.830.02		Специални сметки на учреж- дения и на обществени организации	783.038.282.89
IX.	БАНКОВИ И ДРУГИ ИНСТИТУТИ			Разплащания с Министерството на финансите и с други ми- нистерства и ведомства по валутни операции	510.503.130.76
	Свободни средства на Българ- ска външотърговска банка	3.612.887.945.25	IX.	БАНКОВИ И ДРУГИ ИНСТИТУТИ	
XI.	ЗАЕМИ НА СТОПАНСКИ ОРГАНИ- ЗАЦИИ			Българска външотърговска банка	2.405.143.277.37
1.	Заеми за оборотни средства			Държавна спестовна каса	7.177.705.080.27
	- по норматива на оборотните средства	4.089.329.067.50		Държавен застрахователен институт	187.796.846.53
	- за планови наднормативни запаси и разходи	1.614.217.859.14		Булстрад	14.918.144.41
	- за непланови наднорматив- ни запаси	13.522.230.00	X.	СРЕДСТВА НА СТОПАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ	
	- по специални решения	876.639.431.00		Разплащателни сметки	950.874.561.83
	- по разплащанията	746.283.989.23		Акредитивни и други сметки за средства със специално предназначение	350.319.425.10
	- за временен недостиг на средства по фондовете	13.196.263.02		Фондове	
	- за издръжка на централното управление на стопанската организация			Дългосрочни депозити	432.914.772.33
	Просрочени заеми за оборотни средства	501.751.653.98		Средства за финансиране на капитални вложения по плана	610.467.417.60
2.	Заеми за капитални вложения			Средства за финансиране на децентрализирани капитални вложения извън плана	256.886.908.98
	- за незавършени кап. вложения	1.670.777.897.68	XIa.	СМЕТКИ НА ВЪШНОТЪРГОВСКИ ОРГАНИЗАЦИИ	
	- за завършени кап. вложения	4.830.752.213.57		Разплащателни сметки	105.910.668.60
	- за собствени оборотни сред- ства за нови обекти и за разширяване на съществуващи			Фондове	32.800.064.53
	Временни заеми за капитални вложения	243.155.402.55			
	Пренос	18.731.378.192.59			20.747.379.969.74

раз- дели	Наименование	Сума	раз- дели	Наименование	Сума
	Пренос	18.731.378.192.59		Пренос	20.747.379.969.74
	Просрочени заеми за капитални вложения	105.721.978.26		Валутни сметки на стопански организации	
3.	Заеми за незавършено строителство и проектиране			- разплащателни сметки в чуждестранна валута	89.071.907.24
	- на строителни и проектантски организации	2.315.003.104.00		- фондови сметки в чуждестранна валута	180.726.182.62
	- на инвеститори	1.762.544.911.95		- текущи сметки в чуждестранна валута	65.702.426.73
	Просрочени заеми за незавършено строителство и проектиране	553.889.494.41		- вземания на стоп. организации по предоставени фирмени кредити	69.824.159.67
XIa.	СМЕТКИ НА ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ОРГАНИЗАЦИИ	804.241.587.66		чуждестранни акредитивни износ покритие	4.848.203.80
	Заеми за оборотни средства			Валутни сметки на частни лица	9.959.635.09
	Валутни сметки на стопански организации	383.567.101.37		Други валутни сметки	102.275.471.10
	- заеми в чуждестранна валута		XIb.	ЧУЖДЕСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ	876.750.869.78
	- текущи сметки в чуждестранна валута	31.039.720.49		Текущи сметки	
	Плащания по чуждестранни акредитивни износ на видане без покритие	24.117.046.04		Клирингови и компенсационни сметки	37.425.995.57
	Други валутни сметки	22.414.668.27		Получени банкови кредити	4.435.329.710.65
XIb.	ЧУЖДЕСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ	927.437.596.21		Получени фирмени кредити	273.912.672.30
	Текущи сметки		XII.	ЛИКВИДАЦИОННИ И СЪДЕБНИ ЗАЕМИ И СМЕТКИ	9.059.81
	Клирингови и компенсационни сметки	67.676.195.39	XIV.	ОСНОВНИ СРЕДСТВА	
	Предоставени банкови кредити	811.788.881.09		Издаване на основните средства и на малощените и малотрайни предмети	12.659.177.03
	Предоставени фирмени кредити	69.824.159.67	XV.	ДРУГИ ДЕБИТОРНИ И КРЕДИТОРНИ СМЕТКИ	103.558.715.02
	Авалирани задължения	344.492.595.00	XVI.	ПРЕВОДИ	59.926.479.891.81
XIв.	ЧУЖДЕСТРАННИ ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	42.182.581.33	XVII.	РЕЗУЛТАТНИ СМЕТКИ	633.878.747.15
XII.	ЛИКВИДАЦИОННИ И СЪДЕБНИ ЗАЕМИ И СМЕТКИ	32.252.14	XVIII.	РАЗЛИКИ ПО БАЛАНСОВИ СМЕТКИ	
XIII.	БАНКОВИ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ И ОСНОВЕН РЕМОНТ	1.397.091.60			
XIV.	ОСНОВНИ СРЕДСТВА				
	Основни средства и малощените и малотрайни предмети	36.966.840.76			
XV.	ДРУГИ ДЕБИТОРНИ И КРЕДИТОРНИ СМЕТКИ	676.891.876.36			
XVI.	ПРЕВОДИ	59.867.176.925.55			
XVII.	РЕЗУЛТАТНИ СМЕТКИ				
XVIII.	РАЗЛИКИ ПО БАЛАНСОВИ СМЕТКИ				
	Всичко	87.569.784.795.14		Всичко	87.569.784.795.14
	АКТИВНИ ЗАДБАЛАНСОВИ СМЕТКИ	20.393.333.323.08		ПАСИВНИ ЗАДБАЛАНСОВИ СМЕТКИ	20.393.333.323.08
	Общо	107.963.118.118.22		Общо	107.963.118.118.22

ПРОСРОЧЕНИ ПЛАТЕЖНИ ДОКУМЕНТИ бр. 34501 349.461.433.95 за лв.
 ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: *[Signature]* ДИРЕКТОР: *[Signature]*
 /В. Коларов/